

The Scottish Parliament
Pàrlamaid na h-Alba

Air fhoillseachadh 28mh Dàmhair 2015

Pàipear PA 816
5mh Aithisg, 2015 (Seisean 4)
Làrach-lìn

Comataidh Co-ionnanachd Chothroman

Aois agus Iomallachd Shòisealta

Air fhoillseachadh ann an Alba le Buidheann Chorporra Pàrlamaid na h-Alba.

Gheibhear na foillseachaidhean againn uile
air làrach-lìn Pàrlamaid na h-Alba
www.scottish.parliament.uk/documents

Airson barrachd fiosrachaидh mu
Phàrlamaid na h-Alba, cuir fios gu
Fiosrachadh a' Phobail air:

Fòn-teacsa: 0131 348 5000
Fòn-teacsa: 0800 092 7100
Post-d: sp.info@scottish.parliament.uk

Clàr-innse

Cùl-fhiosrachadh	1
Geàrr-chunntas agus molaidhean	2
Geàrr-chunntas	2
Molaidhean	2
Aois agus Iomallachas Sòisealta	5
Roi-innleachd nàiseanta	5
Iomairt nàiseanta	8
Leith-bhreith agus burraidheachd aig aois òg	12
Leigheas Sòisealta agus am Prògram Cheangalan	14
Rannsachadh	17
Còmhdhail	19
Taigheadas	21
Teicneòlas	23
Coinneamhan is turasan taobh a-muigh	24
Easterhouse, Glaschu	25
Ìle agus Diùra	26
Co-ionnanachd	29
Co-dhùnadh	31
Pàipear-taice A agus Pàipear-taice B	33

Comataidh Co-ionnanachd Chothroman

1. Tha raon-ùghdarrais Comataidh Co-ionnanachd Chothroman a' toirt a-steach beachdachadh agus aithris air gnothaichean co-cheangailte ri co-ionnanachd chothroman agus cumail ri co-ionnanachd chothroman taobh a-staigh na Pàrlamaid.
2. Anns na Riaghailtean sin, tha "co-ionnanachd chothroman" a' toirt a-steach casg, cur às no riaghlaidh lethbhreith eadar dhaoine air bunait suidheachadh feise no pòsaidh, air bunait cinneadail no air bunait ciorram, aois, taobh feise, càinain no tùs sòisealta no feartan pearsanta sam bith eile, a' toirt a-steach beachdan leithid creideamhan no beachdan poileataigeach."

(Gnàth-riaghailtean Pàrlamaid na h-Alba, Riaghailt 6.9)

scottish.parliament.uk/equalopps

equal.opportunities@scottish.parliament.uk

0131 347 5408

Lean Comataidh Co-ionnanachd Chothroman @SP_EqualOpps

Ballrachd na Comataidh

Neach-gairm
Margaret McCulloch
Pàrtaidh Lèbarach
na h-Alba

Leas-neach gairm
Sandra White
Pàrtaidh Nàiseanta
na h-Alba

Christian Allard
Pàrtaidh Nàiseanta
na h-Alba

John Finnie
Neo-eisimileach

Annabel Goldie
Pàrtaidh Tòraidheach
na h-Alba

John Mason
Pàrtaidh Nàiseanta
na h-Alba

Drew Smith
Pàrtaidh Lèbarach
na h-Alba

Nòta: Dh'atharraich ballrachd na Comataidh fhad's a bhathar ag obair air an aithisg seo, mar a leanas:

Ghabh Annabel Goldie anns a' Chomataidh 16 Màrt 2015, an àite Ailig Maclain (Pàrtaidh Tòraidheach na h-Alba, lar-thuath na h-Alba).

Ghabh Drew Smith anns a' Chomataidh 3 Sultain 2015, an àite Jayne Baxter (Pàrtaidh Lèbarach na h-Alba, Alba Mheadhanach agus Fiobh).

Cùl-fhiosrachadh

1. Anns an rannsachadh againn na bu tràithe san t-seisean *Having and Keeping A Home*, chuala sinn mun iomallachas a bha daoine òga gun dachaigh a' fulang. Nuair a chuimsich sinn ar sgrùdadadh den Dreachd Buidseat 2015/16 air aois, aon de na feartan dìonta, chuala sinn a-rithist mu dhUILGHEADASAN a bha, chan e a mhàin òigridh a' fulang, ach seann dhaoine cuideachd, air sgàth dith cheangalan sòisealta. Chuir seo uiread dragh oirnn 's gun do thòisich sinn rannsachadh air buaidh iomallachas air òigridh agus seann dhaoine agus tha sinn a-nis mòran nas fiosrachail air meud na trioblaid.
2. Chùm sinn seiseanan neo-fhoirmeil, thadhail sinn air buidhnean is daoine fa leth agus ghabh sinn fianais fhoirmeil bho ghrunn bhuidhnean agus proifeiseantaich. Fhuair a' Chomataidh 103 freagairt don ghairm fianais-sgriobhte againn bho bhuidhnean treas-roinn, ùghdarrasan ionadail, bùird slàinte, compàirteachasan slàinte agus càram sòisealta, agus daoine fa leth. Chuala sinn fianais beòil air 5, 16 agus 26 Màrt, 2 agus 23 Giblean, 11 Cèitean agus 4 Ògmhios 2015 agus chuala sinn bho ghrunn bhuidhnean saor-thoileach, Oifis Coimiseanair Cloinne is Òigridh na h-Alba, ùghdarrasan ionadail, riochdairean taigheadais, slàinte agus obrach-sòisealta, an t-Ollamh Graham Watt aig Oilthigh Ghlaschu agus an Rùnaire Caibineit airson Ceartas Sòisealta, Choimhearsnachdan agus Còraichean Luchd-peinnsein.
3. Choinnich sinn a-muigh dà thuras, airson rannsachadh coileanta a dhèanamh air iomallachas ann am baile agus dùthaich. Bu toil leinn taing a thoirt do mhuinntir Easterhouse ann an Glaschu, ìle agus Dhiùra airson na fàilte a chuir iad oirnn agus am fiosrachadh luachmhor a chuir iad ris an rannsachadh againn.
4. Bu mhath leinn cuideachd taing a thoirt don a h-uile duine a chuir taic ris an rannsachadh le fianais sgriobhte no fianais beòil. Tha sinn taingeil airson na h-ùine a thug iad seachad do na cùisean cudromach seo.
5. **Air adhbhar gabhail fianais chleachd sinn am mìneachadh air iomallachas a dh'èirich bhon rannsachadh a rinn an t-Ollamh Mima Cattan:** “Is e am mìneachadh air iomallachas staid a ghabhas tomhas gu breithneachail far nach eil ach an ceangal as lugha aig neach ri daoine eile, leithid teaghlaich, caraidean no a' choimhearsnachd.” Tha an t-Ollamh Cattan den bheachd ged a ghabhadh a thomhas, gu bheil na faireachdainnean aonaranachd a thig na lùib pearsanta do gach neach a dh'fhuilingeas e agus air an adhbhar sin, nas duilghe a thomhas gu breithneachail.
6. Bha sinn mothachail nach ionnan iomallachas agus aonaranachd oir faodaidh neach a bhith a' fulang iomallachas sòisealta gun a bhith aonaranach. Ach, fhuair sinn gun robh mòran luchd-fianais a' cleachdadadh na dhà mar gur iad an aon rud. Air adhbharan na h-aithisg seo sheall sinn ri cùisean co-cheangailte ris an dà chuid iomallachas sòisealta agus aonaranachd agus chleachd sinn na ceangalan eadar na dhà airson cùl-fhiosrachadh a thoirt do na molaidhean againn.

Geàrr-chunntas agus molaidhean

“Cha do lorg sinn rannsachadh eile aig buidheann phàrlamaideach sam bith san t-saoghal a tha air beachdachadh gu sònraichte air iomallachas agus aonaranachd.” Derek Young, Aois Alba¹

Geàrr-chunntas

7. A rèir na fianais a fhuair sinn anns an rannsachadh seo is e duilgheadas mòr a th' ann an iomallachas sòisealta agus aonaranachd ann an Alba agus bu chòir do dhaoine fa leth, seirbheisean poblach agus Riaghaltas na h-Alba dleastanas coitcheann a ghabhail orra fhèin airson an suidheachadh a leasachadh. Tha sinn den bheachd gur e duilgheadas a h-uile duine a th' ann, gum bu chòir aire a thoirt dha agus dèligeadh ris agus gu bheil feum air dòigh-smaoineachaidh eadar-dhealaichte ma dheidhinn. Chuala sinn fianais air droch bhuaidh iomallachas sòisealta agus aonaranachd, agus tha sinn den bheachd gum bu chòir beachdachadh air anns an aon dòigh ris a' bhochdainn agus droch thaigheadas, mar phàirt de dh'iomairt slàinte phoblaich na h-Alba.
8. Tha an cleachdadh as fheàrr a chunnaic a' Chomataidh air sealltainn an dealais a th' ann an dràsta gus dèligeadh ri iomallachas sòisealta agus chuala sinn bho ghrunn phròiseactan barraichte. Chan eil sinn den bheachd gu bheil dealas no cùram a dhìth gus an duilgheadas fhuasgladh agus tha sinn deimhinnte ma thèid beachdachadh air a' chùis aig ìre nàiseanta, roi-innleachdail, gum bi togradh gu lèor ann airson atharrachadh a thoirt gu buil air feadh na h-Alba.

“Tha dìth dàimh a' cur air daoine anns an aon dòigh ris an acras, am pathadh no pian.” Derek Young, Aois Alba.²

Molaidhean

- Tha sinn a' moladh gun deasaich Riaghaltas na h-Alba roi-innleachd nàiseanta air iomallachas sòisealta a nì cinnteach gu bheil a' chùis ga thoirt an lùib gach beachdachadh poileasaidh gus an tuigear buaidh iomallachas agus aonaranachd agus gùn tèid dèligeadh ris air feadh na h-Alba.
- Tha sinn a' moladh gun dèan Riaghaltas na h-Alba cinnteach gun tèid cùisean iomallachas sòisealta agus aonaranachd fhillleadh a-steach do phlanaichean is roi-innleachdan compàirteachasan slàinte agus cùram sòisealta air feadh na h-Alba.
- Tha sinn a' moladh gum bu chòir do Riaghaltas na h-Alba obair còmhla ri luchd-leasa gus iomairt sanasachd nàiseanta a dhealbhadh airson cur an

aghaidh masladh mu aonaranachd, a' sealltainn dè as urrainn do choimhearsnachdan a dhèanamh agus a' comharradh cho cudromach 's a tha ceangalan sòisealta don h-uile duine, ge b' e dè an aois a tha iad.

- Tha sinn a' moladh gun deasaich agus gun cùm Riaghaltas na h-Alba taic ri iomairt chuimsichte airson sgoiltean is buidhnean òigridh a bhios brosnachail a thaobh cur às do iomallachas sòisealta, far am bi daoine ag obair còmhla ri an co-aoisean. Chuireadh sinn fàilte air beachdan Riaghaltas na h-Alba air ciamar a dh'fhaodadh seo a chur an lùib roi-innleachdan air burraidheachd.
- Tha sinn a' moladh gun toireadh trèanadh air iomallachas sòisealta agus a' bhuaidh a th' aige do "dhaoine ainmichte" stèidhichte fon Achd na Cloinne agus na h-Òigridh (Alba) 2014.
- Tha sinn a' moladh gu sgaoil Riaghaltas na h-Alba na chaidh ionnsachadh bho phròiseact Deep End air feadh na h-Alba.
- Tha sinn a' moladh gun toir Riaghaltas na h-Alba siostaman luchd-obrach-ceangail an lùib leasachadh roi-innleachd naiseanta sam bith.
- Tha sinn a' moladh gun dèan Riaghaltas na h-Alba measadh air cleachdadhe as fheàrr gus dùighean-dèiligidh san àm ri teachd a chruthachadh agus an ceangal ri co-dhùnaidhean mu chaitheamh ro-chasgach (preventative) air slàinte a neartachadh airson piseach a thoirt air beatha dhaoine a tha a' fulang iomallachas sòisealta agus aonaranachd.
- Tha sinn a' moladh gum barantaich Riaghaltas na h-Alba rannsachadh air dè cho cumanta 's a tha iomallachas sòisealta agus aonaranachd ann an Alba, a chomharraicheas nam feartan as cumanta ann an daoine a tha ann an cunnart fulang iomallachas sòisealta agus aonaranachd.
- Tha sinn cuideachd a' moladh gun dèante rannsachadh gus na buaidhean cuirp is inntinn a th' aig iomallachas sòisealta a mheasadh cho math ri measadh air sochairean agus cleachdaidhean leigheas sòisealta.
- Tha sinn a' moladh gun obraich Riaghaltas na h-Alba le ùghdarrasan ionadail gus piseach a thoirt air còmhdhail phoblach is còmhdhail coimhearsnachd.
- Tha sinn a' moladh gun tèid poileasaidh còmhdhail a thoirt an lùib roi-innleachd sam bith air iomallachas sòisealta.
- Tha sinn a' moladh gum brosnaich Riaghaltas na h-Alba compàirteachasan slàinte agus càram sòisealta a bhith a' beachdachadh air càisean taigheadais agus ceangalan ri proifeiseantaich taigheadais nuair a tha iad a' dealbhadh sheirbheisean.
- Tha sinn a' moladh gum beachdaich Riaghaltas na h-Alba air iomallachas sòisealta agus aonaranachd ann an àiteachan càram agus taigheadas dionta mar phàirt de roi-innleachd agus iomairtean sam bith.

- **Gus dèiligeadh ri iomallachas sòisealta agus aonaranachd tha sinn cuideachd a' moladh gum brosnaich Riaghaltas na h-Alba innleachdas ann an taigheadas san àm ri teachd—**
 - **Dealbhadh agus suidheachadh**
 - **Cruth agus togail**
 - **Modailean còmhnaidh**
- **Tha sinn a' moladh gu m bi rannsachadh sam bith a nì Riaghaltas na h-Alba a' sgrùedadhbh uaidhean matha agus dona a dh'fhaodadh a bhith aig teicneòlas air daoine a tha a' fulang iomallachas sòisealta agus aonaranachd.**

Aois agus Iomallachas Sòisealta

Roi-innleachd nàiseanta

Chuala sinn—

- Nach eil fiosrachadh mu taic no seirbheisean an còmhnaidh furasta a lorg
 - Gu bheil feum air tuilleadh obrach gus dèanamh cinnteach gu bheil a h-uile buidheann a' cuimseachadh air feumalachdan gach duine fa leth gus dèiligeadh ris an aonaranachd a tha iad a' fulang
 - Gu bheil feum air tuilleadh fiosrachaид am measg phroifeiseantaich agus daoine a chleachdas seirbheisean gus aire a thogail mu phròiseactan a chuidicheas daoine a' dèanamh cheangan
 - Faodaidh a h-uile seirbheis, a' gabhail a-steach slàinte, taigheadas, foghlam agus còmhaghail, daoine a tha a' fulang iomallachas sòisealta a chuideachadh ach feumar a' chùis a chur aig ère roi-innleachdail agus prìomhachas a thoirt dha anns an dòigh anns a bheil seirbheisean ag obair
 - Feumar taic a bharrachd a thoirt don treas roinn agus cothrom a thoirt dha dèiligeadh ri iomallachas sòisealta agus aonaranachd.
9. Chuala sinn fianais mu na duilgheadasan a tha a' cur air proifeiseantaich anns an roinn phoblach agus an treas roinn bho latha gu latha nuair a tha iad a' dèiligeadh ri daoine aonaranach, so-leònte. A rèir coltais tha obair ga coileanadh ach uaireannan, tha sin caran criomanach, gun amas deimhinnte no roi-innleachd thar sheirbheisean. Tha dealas am broinn sheirbheisean dèiligeadh ri iomallachas sòisealta agus aonaranachd. Airson adhartas a bhith ann, bidh e riatanach gun tèid an dealas sin a neartachadh agus gun cleachdar e gus seirbheisean a dhealbhadh agus a chruthachadh. Às aonais stiùireadh bhon mheadhan is ceannardas, cha tèid beachdachadh air dùblain iomallachas sòisealta an lùib dealbhadh an còmhnaidh agus thèid cothroman a chall airson seirbheisean a mheasadh agus a chuimseachadh.

"Chan eil sinn cho math 's bu chòir dhuinn a bhith air daoine aithneachadh a tha a' fulang no a strì ri iomallachas sòisealta agus air an adhbhar sin chan eil mi a' smaoineachadh gu bheil sinn a' dèanamh cheanganan uabhasach math do na daoine sin a thaobh na duilgheadasan aca fhuasgladh [...] Ma thuigeas sinn ciamar agus carson a tha daoine a' cleachdadh nan seirbheisean againn ann an dòigh shònraichte, dh'fhaodadh sinn tuigse nas fheàrr fhaighinn air na daoine a tha a' fulang iomallachas sòisealta agus an uair sin bidh sinn nas fheàrr air dèanamh nan ceanganan a tha a dhìth orra." Dàibhidh Rowland, Compàirteachas Slàinte agus Cùram Sòisealta Siorrachd Àir a Tuath.³

10. Tha argamaid làidir ann airson cùisean iomallachas sòisealta agus aonaranachd philleadh a-steach do dhealbhadh grunn sheirbheisean. Mar eisimpleir, ged a chuala sinn fianais air buaidh air seirbheisean slàinte agus mothachadh am broinn sheirbheisean slàinte, chauidh a chur air shùilibh dhuinn gun robh àite cudromach aig foghlam, taigheadas agus còmhdhail ann am piseach a thoirt air suidheachadh dhaoine a tha a' fulang aonaranachd. Às aonais smaoineachadh co-cheangailte agus priomhachas deimhinnte, chan fhaigheadh cùisean leithid còmhdhail aire gu leòr.
11. Bu tric a dh'iarradh ann am fianais gun dèanar roi-innleachd cho-cheangailte a bhiodh a' coimhead ri iomallachas sòisealta aig ère nàiseanta. Bheireadh roi-innleachd nàiseanta cothrom do Riaghaltas na h-Alba beachdachadh air a h-uile raon poileasaidh agus dèanamh cinnteach gun robh sùim ga ghabhail den chùis seo aig cridhe an leasachaidd aca. Cuideachd, b' urrainnear priomh cheanganan a dhèanamh eadar seirbheisean poblach agus an treas roinn, a' leigeil le daoine agus buidhnean le eòlas cur ri iomairtean air an robh feum air leasachadh.

"Feumaidh na roinnean reachdail barrachd feairt a thoirt air buidhnean leithid CACE agus an obair a tha sinn a' dèanamh. Chan e dìreach buidheann carthannais fhaoin a th' annainn a bhios a' cur splaoidean air dòigh. Tha sinn a' toirt mòran gu buil agus a' cuideachadh seann dhaoine cumail dòigheil agus fallain, agus a' fuireach nan dachaighean fhèin nas fhaide. Tha sinne a' seasamh an còraichean, a' sealltainn far a bheil feum aca air taic reachdail. Tha sinn a' coileanadh, tha sinn nar buannachd don sgìre, do Obair-shòisealta agus do Sheirbheis na Slàinte agus tha làn thìde aca tòiseachadh a' coimhead oirnn mar chompàrtichean co-ionnan riutha fhèin." CACE Seann Dhaoine Beatha Bheothail.⁴

12. Thug buidhnean treas roinne grunn fianais dhuinn a thaobh na tha iad a' dèanamh an dràsta agus dè tha ri dhèanamh fhathast. Chuala sinn cuideachd bho Cheannard SCVO gum bu chòir don treas roinn obair còmhla gus dòigh-obrach cho-òrdanaichte a thogail. Tha sinne den bheachd gun cuidicheadh roi-innleachd nàiseanta air iomallachas sòisealta agus aonaranachd an treas roinn a bhith a' co-obrachadh, a' cleachdadadh an eòlais a th' aca mar-thà. Bheireadh e cuideachd cothrom do Riaghaltas na h-Alba taic a thoirt don chleachdadadh as fhèarr ann an dòigh roi-innleachdail.

“Is e an dùbhlann a tha romhainn san roinn shaor-thoileach a bhith a’ brosnachadh còmhdhail coimhearsnachd, buidhnean leithid Food Train, clubaichean càirdeis ionadail agus clubaichean lòin ionadail a bhith ag obair nas dlùithe le chèile gus barrachd co-òrdanachaидh a dhèanamh. Bidh sinn a’ stiùireadh dhaoine nas sinne gu fichead buidheann eadar-dhealaichte nach eil ceangailte ri chèile gu ìre mhòr sam bith. Dh’fhaodte gum b’ urrainn do chuideigin le trioblaid ann an aon àite no leis a dàimh a th’ aca le aon bhuidheann, cuideachadh fhaighinn bho bhuidheann eile, ach chan eil seo idir furasta leis an t-siostam a th’ againn an dràsta. Feumaidh sinn fhìn sin a thogail bhon bhonn.” Màrtainn Sime, SCVO.⁵

Dealbh: Buill na Comataidh. Màiread NicCullaich agus Iain Mason a’ libhrigeadh biadh bho FoodTrain air Diluain 16 Màrt 2015

- 13. Tha sinn a’ moladh gun deasaich Riaghaltas na h-Alba roi-innleachd nàiseanta air iomallachas sòisealta a nì cinnteach gu bheil a’ chùis ga thoirt an lùib gach beachdachadh poileasaidh gus an tuigear buaidh iomallachas agus aonaranachd agus gun tèid dèiligeadh ris air feadh na h-Alba.**

“Feumaidh sinn smaoineachadh air aonaranachd mar rud a ghabhas dèiligeadh ris agus tuigsinn gu bheil e cho cumanta am measg seann dhaoine ri dementia agus dìth beathachaidh. Feumaidh sinn a’ chùis fhilleadh a-steach do na roi-innleachdan is beachdan againn air cùram dhaoine. Tha aonaranachd a’ cur air daoine ach gabhaidh dèiligeadh ris agus tha dòighean ann airson sin a dhèanamh, ach ’s e toiseach töiseachaidh fhilleadh a-steach do phoileasaidh agus aideachadh gu bheil e ann.”
Michelle McCrindle, The Food Train.⁶

14. A thuilleadh air roi-innleachd nàiseanta, tha amaladh Cùram Slàinte agus Sòisealta na chùis a thogadh tron rannsachadh mar raon far an gabhadh adhartas a dhèanamh sa bhad.
15. Tha Achd Bhuidhnean Poblach (Co-obrachadh)(Alba) 2014 a’ stèidheachadh—
- Cinn-uidhe aontaichte aig ìre nàiseanta, a bhuineas thar cùram slàinte is sòisealta, agus dham bi an dà chuid, bùird NHS agus ùghdarrasan ionadail, cunntachail.

- Riatanas air Bùird NHS agus ùghdarrasan ionadail buidseatan slàinte is cùram slàinte amaladh ri chèile.
- Riatanas air compàirteachasan a bhith a' neartachadh àite luchd-leighis agus proifeiseantaich cùraim, cho math ris an treas roinn agus an roinn neo-eisimeileach, ann an dealbhadh agus lìbhrigeadh sheirbheisean.

“Nuair a bhriseas siostaman sìos air dòigh ’s gu bheil sinn a’ call ceangal ri càch, no a thachras rudeigin nar beatha—call dhaoine air a bheil sinn faisg, mar eisimpleir—feumaidh sinn dèiligeadh ri sin an an dòigh dhaonnda, seach daoine a chronachadh no an dèanamh nas iomallaiche buileach le bhith a’ dèiligeadh riutha mar gun robh rudeigin ceàrr orra mar dhaoine.

Feumaidh gach buidheann is compàirteachas air feadh na dùthcha a bhith mothachail air sin agus beachdachadh air na structaran lìbhrigidh a th’ againn airson sheirbheisean, ciamar a tha sinn a’ conaltradh ri daoine agus a’ bruidhinn ri daoine fa leth. Tha seo uile cudromach airson ceangalan a chumail nar coimhairsnachdan.” Sìne Kellock, Comhairle Lodainn an Iar.⁷

16. Tha cur an gnìomh an reachdais seo na chothrom dealas a ghairm gus dèiligeadh ri aonaranachd agus iomallachas agus na chothrom do sheirbheisean slàinte agus cùram sòisealta a’ chùis seo a thoirt an lùib dealbhadh compàirteachais.
17. **Tha sinn a’ moladh gun dèan Riaghaltas na h-Alba cinnteach gun tèid cùisean iomallachas sòisealta agus aonaranachd fhillleadh a-steach do phlanaichean is roi-innleachdan compàirteachasan slàinte agus cùram sòisealta air feadh na h-Alba.**

Iomairt nàiseanta

Chuala sinn—

- Fiù nuair a chomharraicheas proifeiseantaich iomallachas sòisealta no aonaranachd mar dhuilgheadas chan ann a h-uile turas a thèid dèiligeadh ris
- Tha daoine sean agus òg a’ faireachdainn tàmailt nuair a dh’fhuilingeas iad aonaranachd mar thoradh air iomallachas sòisealta
- Chan eil daoine an còmhnaidh fiosrach mu bhuidhean slàinte agus buaidhean san fhad-ùine de aonaranachd
- Faodaidh aonaranachd a leanas ùine mhòr droch bhuidhe a thoirt air misneachd agus a dhèanamh fiù nas duilge cuideachadh fhaighinn

- Tha iomallachas agus aonaranachd a' cur air daoine sean is òg ann an Alba

"Tha mòran nàire an cois aonaranachd. Chan eil duine ag iarraidh aideachadh gu bheil iad aonaranach, airson gu bheil sin cha mhòr, ag aideachadh fàilligeadh agus gu bheil iad air dàimh rin teaghlaich a chall. Mar a tha gach ginealach a-nis beò nas fhaide agus nas fhaide, tha e a' fàs nas buailtiche gum bi daoine a' fàs iomallach agus aonaranach. Ann an còig bliadhna, bidh barrachd dhaoine a' fulang. [...] mura dèan sinn rudeigin mun chùis bidh barrachd dhaoine sna ginealaich ri thigheann a' faireachdainn iomallach is aonaranach, leis a h-uile càil a thig an lùib sin." Steaphan McLellan RAMH.⁸

18. Chuala sinn mun nàire a th' air daoine aonaranach, agus cho duilich 's a tha e aideachadh. Bha e soilleir gum feumadh proifeiseantach sam bith na ceistean ceart fhaighneachd ann an dòigh thaiceil agus chuala sinn cho cudromach 's a tha dàimhean fad-ùine far a bheil earbsa air a stèidheachadh eadar daoine. Chuir an fhianais dragh oirnn nach robhas a' dèiligeadh ris an trioblaid ann an dòigh iomlan agus gu bheil dìth aire air a' bhuaidh air slàinte, gu h-àraidh, a' ciallachadh nach eileas a' toirt feart air.
19. Airson seann dhaoine, chuala sinn gu bheil ceangalan deimhinnt eadar aonaranachd agus droch shlàinte, a' gabhail a-steach dementia. Chomharraich rannsachadh aig Institute for Research and Innovation in Social Services IRISS gu bheil daoine a tha aonaranach nas buailtiche trioblaidean slàinte a bhith orra leithid bruthadh-fala àrd, duilgheadasan a' cadal agus tromas inntinn.⁹
20. Chuala sinn cuideachd mu dìth beathachaидh am measg seann dhaoine aonaranach. Ann an daoine nas òige faoidh burraidheachd aig aois òg agus dìth in-ghabhaltas sòisealta a bhith ag adhbharachadh iomallachas, gu h-àraidh do dhaoine òga cioramach agus LGBTI agus daoine òga bho na mion-chinnidhean. Sheall fianais bho bhuidhnean slàinte inntinn a' bhuaidh agus an cumantas aig iomallachas agus aonaranachd air daoine le trioblaidean inntinn, tric air sgàth nàire.

"Chan eil teagamh nach eil iomallachas ri fhaicinn ann an daoine a thig a-steach an doras, ach tha taic ann, chan e mhàin airson sgilean a leasachadh ach airson daoine a chuideachadh a' lorg charaidean agus a' conaltradh ri chèile. Tha sinne air faighinn gu bheil buaidh aig iomallachas air fastaidheachd." Pauline Nic a' Ghobhainn, Urras Coimhearsnachd Connect.¹⁰

Comataidh Co-ionnanachd Chothroman

Aois agus Iomallachas Soisealta, 5mh Aithisg, 2015 (Seisean 4)

21. Chaidh a nochdadh gu bheil feum air atharrachadh mar a tha sinn a' bruidhinn mu sheann dhaoine agus smaoineachadh air na th' aca ri thoirt seachad. Airson daoine nas òige shaoilear gun robh an dìth ceangal sòisealta a bha mòran a' fulang a' toirt buaidh nas fhaide air am beatha agus gum feum daoine còraichean dhaoine òga a thuigsinn.

Thadhail buill na Comataidh air CyberCafe Coimhearsnachd Mhic an t-Sagairt ann an ìle a bhruidhinn mu aois is iomallachas sòisealta le daoine òga air Didòmhnaich 10 Cèitean

22. Cha robh a h-uile duine ag aontachadh ri iomairt sanasachd gus piseach a thoirt air daoine a tha a' fulang iomallachas sòisealta agus aonaranachd. Bha dragh air cuid gum biodh iomairt den leithid ag adhbharachadh barrachd lethbhreith no nach dèanadh e diofar sam bith don t-suidheachadh. Ach, bha daoine eile a' smaoineachadh gum biodh e na chuideachadh nan togte aire mu chùisean iomallachas sòisealta agus aonaranachd agus gun tòisicheadh e a' cur às don nàire a tha a' leantainn ris an duilgheadas, ga dhèanamh nas phasa bruidhinn ma dheidhinn agus dèligeadh ris. Dh'innseadh dhuinn cuideachd gu bheil daoine a tha aonaranach ag iarraidh gun tèid aire a' phobaill a thogail.¹¹

“Chan ann direach airson aire a thogail gu bheil leithid a rudan a’ tachairt a rachadh iomairt a dhèanamh ach airson innse don choimhairsnachd san fharsaingeachd ciamar as urrainn dhaibh cuideachadh.” Joe McElholm, Comhairle Siòrrachd Lannraig a Deas.¹²

23. Uile gu lèir, bha fianais a’ leigeil fhaicinn gun bheil feum air dòigh-smaoineachaidh ùr agus gum faodte gum biodh iomairt nàiseanta a’ tort seachad cothrom buaidh iomallachas sòisealta agus aonaranachd a mhìneachadh. Dh’fhaodadh e cuideachd nàire a lùghdachadh agus, nan dèiligeas ris gu cùramach agus ann an compàirteachas ri luchd-leasa, buadhan a nochdad do na coimhairsnachdan far an robh an duilgheadas a’ nochdad. Air an adhbhar sin, tha sinne ag aontachadh ri daoine a bha ag iarraidh iomairt agus tha sinn a’ moladh gum bu chòir do Riaghaltas na h-Alba obair còmhla ri luchd-leasa airson tè a dhealbhadh. Tha sinne den bheachd gum bu chòir do iomairt sam bith a bhith a’ brosnachadh cheangalan mar rudan a tha cudromach don h-uile duine agus innse, mar a dh’iarr luchd-fianais, gu bheil iomallachas na thrioblaid do dhaoine de gach aois.
24. Chuala a’ Chomataidh mun obair chudromach a tha ga dèanamh aig ère ionadail gus daoine fa leth agus coimhairsnachdan a riochdachadh. Mholadh sinne gum biodh iomairt sam bith a’ tachairt aig ère àrd agus gun tog e aire, a’ leigeil le sgìrean fa leth dèiligeadh ris an t-suidheachadh san àite aca fhèin.

“Glè thric tha lomairtean Nàiseanta stèidhichte air na tha ceàrr. Saoilidh mise gum bu chòir do iomairt nàiseanta a bhith mu dheidhinn cheangalan sòisealta seach iomallachas.” Sìne Kellock, Comhairle Lodainn an Iar.¹³

25. **Tha sinn a’ moladh gun co-obraich Riaghaltas na h-Alba le luchd-leasa gus iomairt sanasachd nàiseanta a dhealbhadh gus dèiligeadh ri nàire mu aonaranachd, sealltainn dè as urrainn do choimhairsnachdan a dhèanamh agus comharradh cho cudromach ’s a tha ceanglaichean sòisealta airson a h-uile duine, ge b’ e dè an aois a tha iad.**
26. Thogadh grunn chuspairean air am bu chòir beachdachadh aig an aon àm ri iomairt agus tha sinn airson an cur fa-near Riaghaltas na h-Alba—
 - Bu chòir do dhaoine a bhith mothachail air iomallachas sòisealta ann an grunn àiteachan air feadh na h-Alba agus bu chòir fiosrachadh cuimsichte a bhith ri fhaighinn anns na h-àiteachan sin, mar eisimpleir aig bùithtean, bùithtean chungaidh-leighis agus oifisean-puist ionadail.
 - Dh’fhaodadh iomairt sam bith aire a thogail mun chleachdadh as fheàrr a tha a’ tachairt agus na bheir sin do choimhairsnachdan ionadail. Chuala sinn mu ghrunn phròiseactan innleachdail a tha air soirbheachadh ann an Alba.

- Tha fiosrachadh air leth cudromach do dhaoine, gu h-àraidh do dhaoine aig nach eil ceangal ri seirbheisean. Tha e cudromach gun tèid fiosrachadh air-loidhne a dhealbhadh a leigeas le daoine barrachd fhaighinn a-mach agus smaoineachadh air foillseachaidhean leithid na h-iris Get up and Go le Comhairle Dhùn Èideann.
- Is e obair mhòr a th' ann fiosrachadh a sgaoileadh do dhaoine nach eil an sàs ann an seirbheisean. Bhiodh e na cheum mòr air adhart nan rachadh an iomairt a cheangal ri fiosrachadh do dhaoine.

Leith-bhreith agus burraidheachd aig aois òg

27. Thog an fhianais mu dhaoine òga agus iomallachas sòisealta cùisean a thaobh leth-bhreith agus burraidheachd. Faodaidh daoine òga iomallachas fhaireachdann gu math luath nuair a tha leth-bhreith air adhbhar fèin-aithne ag adhbharachadh dùnadh a-mach no burraidheachd.
28. Chuala sinn gu bheil grunn bhuidhean aig leth-bhreith an aghaidh dhaoine òga. Tha a' Chomataidh den bheachd gum bu chòir an cunnart seo do mhathas dhaoine òga a thuigsinn mar thrioblaid a dh'fhaodadh leantainn fad-beatha, le buaidhean nas farsainge air seirbheisean. Nuair a thèid dèiligeadh ri leth-bhreith is burraidheachd air daoine òga ciorramach, daoine LGBT agus daoine bho na mion-chinnidhean, tha iomallachas sòisealta air a bhacadh aig an àm a thachras e ach, is dòcha, nas fhaide nam beatha cuideachd. Bha beachd aig cuid den luchd-fianais gum faod bochdann, agus an näire a thig na lùib, iomallachas sòisealta adhbharachadh cuideachd.
29. Shaoil Roshni Youth gum bu chòir dèiligeadh gu h-àraidh ri gràin-chinnidh agus fuath ri loslam agus gun robh prògraman oide (*mentoring programmes*) cudromach do dhaoine òga. Chaidh cudrom a chur cuideachd anns an fhianais air obair am measg cho-aoisean agus taic bho cho-aoisean.
30. Shaoil Pauline Nic an t-Saoir aig oifis Choimisiúnaire Cloinne agus Òigridh na h-Alba (SCCYP) gum bu chòir comharraighean a' buntainn ri còraichean a bhith na phriomh phàirt de na comharraighean mathais Getting it Right for Every Child (GIRFEC), agus iad a' tarraing air rannsachadh a fhuair, nuair a bha inbhich mothachail air còraichean dhaoine òga, gun robh àrainneachd chloinne is dhaoine òga mòran nas fosgailte le barrachd cothrom aca gabhail pàirt.
31. Bha teachdaireachdan brosnachail cudromach agus chuir Enable fa-near dhuinn an iomairt aca "Be the change", far a bheil teachdaireachdan brosnachail gan cleachdadh ann an dòigh innleachdach.

"Cha bu chòir dhuinn a ràdh, "S e burraidh a th' annad, sguir dheth", ach daoine a bhrosnachadh smaoineachadh ann an dòigh eadar-dhealaichte agus a bhith nas coibhneil ri chèile. Tha feum a bhith brosnachail." Kayleigh Thorpe, Enable Alba.¹⁴

32. Cho-dhùin sinn bhon sgrùdadadh againn gum bu chòir obair do dhaoine òga is clann tron neach ainmichte, Getting it Right for Every Child (GIRFEC) agus poileasaidhean an aghaidh burraidheachd ann an sgoiltean, a cheangal ri iomairtean is roi-innleachd iomallachas sòisealta. Bu chòir a' bhuaidh fhad-ùine aig leth-bhreith agus a' bhuaidh air beatha dhaoine òga a mhìneachadh do na h-uile. Bu chòir iomairt sam bith co-chomhairle a dhèanamh le daoine òga.

"Is e foghlam eadar co-aoisean an t-slighe air adhart. An dòigh as èifeachdaich; gu dearbh 's e sin a fhuair sinne.

Tha pàirt aig na meadhanan sòisealta anns an obair, ach uaireannan le meadhanan sòisealta 's ann a bhios sinn a' call cheanglaichean seach a bhith gan togail. Faodaidh daoine òga diòchuimhneachadh cò ris a tha e coltach a bhith an cuideachd dhaoine òga eile. Feumaidh sinn tuigse a thogail agus àrach a thaobh nam feartan dionta uile. Feumaidh sinn cuimhneachadh na th' againn sa chumantas, ach feumaidh sinn cuideachd luach a chur anns na h-eadar-dhealaidhean. Cha bu chòir dhuinn a bhith a' meas na tha eadar-dhealaichte mar rud dona.

Mar a tha mi ag ràdh, tha foghlam nas èifeachdaich nuair a tha e ga dhèanamh eadar co-aoisean. Sin aon de na dòighean as fheàrr dèiligeadh ri iomallachas, gus nach bi daoine òga a' faireachdainn air an dùnad a-mach no eadar-dhealaichte, agus, aig an aon àm, a' cuideachadh nan daoine a tha a' cur sìos air daoine eile no ri burraidheachd ann an sgoiltean is coimhlearsnachdan a bhith nam pàirt den fhuasgladh sin." Anela Anwar, Roshni.¹⁵

33. Dh'innse Brandi Lee Lough Dennell, LGBT Youth Alba, dhuinn gu bheil dleastanas air sgoiltean, fon Achd Co-ionnanachd 2010, daoine òga oideachadh bho aois thràth mu na feartan dionta eadar-dhealaichte agus deagh dhàimhean a bhrosnachadh.¹⁶ Dh'innse Pauline Nic an t-Saoir bho oifis Choimiseanair Cloinne is Òigridh na h-Alba mu rannsachadh mionaideach a sheall gu bheil feallsanachd sgoile a tha stèidhichte air in-ghabhaltas agus cumhachd pearsanta na dhòigh air iomallachas a bhacadh.¹⁷ Chuala sinn cuideachd gu bheil dìth tuigse na phàirt mhòr de bhurraidheachd agus dùnad a-mach. Thathar a' saoilsinn gu bheil misneachd luchd-obrach cudromach agus tha Roshni den bheachd gur e foghlam a' phàirt as mothà den ionnsaigh an aghaidh iomallachas sòisealta ann an daoine òga, obair eadar co-aoisean gu h-àraidh.

34. Tha sinn a' moladh gun deasaich Riaghaltas na h-Alba iomairt a tha a' cuimseachadh air sgoiltean is buidhnean òigridh agus gun cum iad taic ris an iomairt sin airson teachdaireachd bhrosnachail a sgaoileadh a chuireas an aghaidh iomallachas sòisealta agus a chleachdas obair eadar co-aoisean. Bu mhath leinn freagairt fhaighinn bho Riaghaltas na h-Alba air ciamar a dh'obraicheadh seo ri taobh roi-innleachdan a' dèiligeadh ri burraidheachd.
35. Tha sinn a' moladh gun toirear trèanadh air iomallachas sòisealta agus a' bhuaidh a bhios aige do "dhaoine ainmichte" stèidhichte fo Achd na Cloinne agus na h-Òigridh (Alba) 2014

Leigheas Sòisealta agus am Prògram Cheangalan

Chuala sinn—

- Faodaidh modailean taice innleachdail, eadar-dhealaichte a tha gan toirt do dhaoine aig an àm cheart, a bhith anabarrach feumail
- Tha mothachadh sa choimhairsnachd riatanach airson taic a thoirt do dhaoine a tha a' fulang iomallachas agus aonaranachd
- Airson dèiligeadh ri iomallachas sòisealta, feumaidh seirbheisean poblach agus an treas roinn obair còmhla

"Tha sinn a' dol an taobh ceàrr. Tha na th' ann de dh'airgead a tha air a chosg air leigheasan tòrr nas motha na na sùimean beaga a tha rim faighinn airson an t-seòrsa iomairta dhèanadh atharrachadh air beatha dhaoine. Tha feum againn air cothromachadh a dhèanamh." Màrtainn Sime, SCVO.¹⁸

36. Chualas mu na sochairean a thig o bhith a' stiùireadh dhaoine gu na seirbheisean a dh'fhaodadh an cuideachadh. Is e 'leigheas sòisealta' an t-ainm a th' air seo agus tha e tric ceangailte ri dotairean teaghlaich a' cur dhaoine gu seirbheisean ionadail seach leigheas àbhaisteach no taic reachdail a thoirt dhaibh.¹⁹ Dh'fhaodte coimhead air Leigheas Sòisealta agus Stiùireadh mar dòigh nas foirmeil air dhaoine a chur a dh'iarraidh sheirbheisean.
37. Chuireadh grunn iomairtean far comhair. Shaoil sinn gur e modail inntinneach a bh' ann am Pròiseact Stiùiridh Obar Dheadhain a bha toirt ceangal do ghrunn sheirbheisean agus a fhuir aon iarrtasan eadar-dhealaichte, a' gabhail a-steach feadhainn bho dhotairean teaghlaich. Bidh iad ag obair còmhla ri dhaoine a tha a' fulang, no an cunnart fulang, trioblaid an inntinn beaga agus meadhanach, a' lorg taic, cuideachadh agus comhairle dhaibh air cùisean a tha a' toirt buaidh air mathas. Tha caochladh cheann-uidhe aig a' phròiseact a' buntainn ri iomallachas sòisealta agus aonaranachd, leithid:
 - A' toirt piseach air slàinte inntinn is mathas nan dhaoine a thèid a chur thuca

- Barrachd tide aig luchd-fulaing ann an cuideachd dhaoine eile
 - Barrachd feum ga dhèanamh de ghoireasan chur-seachadan is foghlaim anns an sgìre.
38. Chuala sinn iomadh uair tron rannsachadh cho cudromach 's a bha an dotair teaghlaich. Thogadh seo an lùib iomadh suidheachadh agus chuireadh cudrom cuideachd air an dàimh eadar dotair agus euslainteach.

"Ann an tòrr shuidheachaidhean, cha bhi ceangal aig seann dhaoine ri seirbheis sam bith eile, ach mar as tric bidh ceangal aca ris an dotair teaghlaich. Bu chòir fiosrachadh a chur a-mach gu cunbalach a thaobh sheirbheisean ionadail gus am faigh seann dhaoine an cothrom feuchainn rin cuideachadh fhèin." Michelle McCrindle, Food Train.²⁰

39. Thug Colaiste Rìoghail nan Dotairean Teaghlaich fianais dhuinn air pròiseact dearbhaidd le taic bho Riaghaltas na h-Alba far am bi dotair teaghlaich a' stiùireadh euslaintich gu seirbheisean taic ionadail. Fhuair e gun robh euslaintich nas buailtiche fios a chur air buidheann nan robh an dotair aca airson fiosrachadh soilleir a thoirt dhaibh ma dheidhinn. Aig toiseach a' phròiseict, "Dheònaich 50% de dh'euslaintich ris an stiùireadh do ghoireas ionadail a fhuair iad ach bha seo air èirigh gu 80% sia mìosan às dèidh dhan phròiseact crìochnachadh".²¹
40. B' e iomairt eile a thàinig far comhair, [am pròiseact obraiche-ceangail Deep End](#). Chuir am pròiseact seo obraiche-ceangail, glè thric le eòlas air leasachadh coimhleasachadh, ann an ionad dotair teaghlaich. Nuair a chì dotairean euslaintich agus a thuigeas iad gu bheil iad a' fulang iomallachas sòisealta, faodar an neach a chur a dh'ionnsaigh an obraiche-ceangail a dh'innseas dhaibh dè tha ri fhaighinn rin cuideachadh san sgìre.
41. Chuala sinn mun phròiseact seo an toiseach nuair a thug an t-Ollamh Stiùbhart Mercer fianais dhuinn air an dreachd buidseat 2015-2016. Mhìnich e gun deach am program a stèidheachadh ann an ionadan dhotairean teaghlaich anns na sgìrean as bochda an Alba gus dèiligeadh ris na trioblaidean slàinte sònraichte anns na h-àiteachan sin. Dh'iarr sinn air an Ollamh Graham Watt bho Oilthigh Ghlaschu a tha a' co-òrdanachadh a' phròiseict Deep End tuilleadh sgrùdaidh a dhèanamh.
42. Bha Compàirteachas Slàinte agus Cùram Sòisealta Siòrrachd Àir a Tuath agus Siòrrachd Lannraig a Tuath a' sealltainn eisimpleirean air obraichean ceangail a thug cinn-uidhe na b' fheàrr gu buil. Fhuair sinn ged a bha na h-uiread de ghnìomhan gan stiùireadh bho ionad dotair, gun robh àiteachan eile cuideachd, leithid manaidsear cheangalan sgìre (Siòrrachd Lannraig a Tuath), dreuchdan ceangail (Siòrrachd Àir a Tuath) agus modailean eile air feadh na h-Alba a bhios a' toirt cothrom do dhaoine ceangalan a dhèanamh. Nochd Youthlink Alba cho cudromach 's a bha e gum b' urrainn seirbheisean proifeiseanta daoine òga a

stiùireadh gu taic, agus chuir iad cuideam air àite obair òigridh anns na seirbheisean sin. Chuala sinn cuideachd air post a chaith a chruthachadh airson àite a thoirt don treas roinn ann an ospadal dian-leigheis ann an Siorrachd Lannraig a Tuath.

“Chan eil ann ach aon dreuchd, ach tha an duine sin air sealltainn mar-thà cho èifeachdach ’s a tha e ceangalan a dhèanamh don iomadh duine a thig tron ospadal a tha a’ fulang iomallachas sòisealta. Faodaidh sinne a-nis dèiligeadh ri sin.” Joe McElholm, Siorrachd Lannraig a Tuath.²²

43. Anns na còmhraidhean leis an Ollamh Mercer, An t-Ollamh Watt, na proifeiseantaich slàinte agus obair-shòisealta agus pròiseactan treas roinn, chuala sinn mu shochairean a’ phrògram seo a leig le seirbheisean ceangal ri pròiseactan treas roinne. Thug seo, agus fianais air siostaman co-ionnan, oirnn co-dhùnadhbh:
 - Gum faodadh am program obraiche-ceangail mòran a chur ri suidheachadh far a bheil daoine a’ fulang iomallachas sòisealta agus nach eil fios aig dotairean teaghlaich dè na th’ ann sa choimhairsnachd airson an cuideachadh
 - Gun deach tasgadh ann am measadh a’ phròiseict agus gum faodar sin a chleachdadhbh gus seirbheisean eile a leasachadh
 - Gun do nochd raon luchd-fianais cho cudromach ’s a tha obraichean-ceangail ge b’ e an robh iad stèidhichte ann an ionadan dotair teaghlaich, seirbheisean slàinte no a’ choimhairsnachd
 - Gun robh an dàimh eadar dotair is euslainteach agus mar a bha dotairean a’ coinneachadh ri daoine a bha a’ fulang iomallachas is aonaranachd na dheagh chothrom air cùisean a ghluasad air adhart
 - Gun robh ceist mu chosgais anns an t-siostam obraiche-ceangail ach chuala sinn mu shiostaman ionnan, leithid pròiseact stiùiridh Siorrachd Obar Dheadhain agus na dreuchdan ceangail coimhairsnachd aig Compàirteachas Slàinte agus Cùram Sòisealta Siorrachd Àir a Tuath. Chuala sinn cuideachd mu obair na treas roinne ann an suidheachadh slàinte dian-leigheis ann an Siorrachd Lannraig a Tuath.
44. **Tha sinn a’ moladh gun sgaoil Riaghaltas na h-Alba na dh’ionnsaich iad bho measadh pròiseict Deep End air feadh na h-Alba.**
45. **Tha sinn a’ moladh gun toir Riaghaltas na h-Alba siostaman obraiche-ceangail an lùib leasachadh sam bith air roi-innleachd nàiseanta.**

“Bidh dotairean a’ togail dàimh le euslaintich thar tìde agus anns an aon dòigh feumaidh na dàimhean eadar buidhnean ann an coimhearsnachdan earbsa, fiosrachadh agus eòlas. Ann an iomadh dòigh feumar ath-smaoineachadh a dhèanamh air seirbheis na sláinte agus coimhead air mar stèidh sòisealta a chuireas aghaidh ri trioblaidean san àm ri teachd seach cumail air leis na tha e a’ dèanamh an-dràsta, sin, dèiligeadh ri cùisean fior èiginn.” An t-Ollamh Watt, Oilthigh Ghlacshu²³

46. Tha sinn cuideachd den bheachd gu bheil measadh cudromach airson taic a chuijseachadh air an àite cheart, ionnsachadh bhon chleachdad as fheàrr agus fianais a lìbhrigeadh gus cuideachadh le iarrtasan don treas roinn. Gun obair den t-seòrsa seo chan urrainn dhuinn gluasad air adhart bhon t-suidheachadh a th’ ann an-dràsta far nach eil an cleachdad as fheàrr a’ tachairt an siud ’s an seo gun a sgaoileadh do na h-uile. Tha an duilgheadas a fhuair sinn a’ faighinn fiosrachadh bhon raon phròiseactan air feadh na h-Alba a’ sealltainn gu bheil seo fior. Anns an fhianais thràth aige don Chomataidh, chuir an t-Ollamh Mercer cuideam air cho cudromach ’s a tha measadh.
47. **Tha sinn a’ moladh gun dèan Riaghaltas na h-Alba tasgadh ann am measadh cleachdad as fheàrr gus eadraiginn a leasachadh san àm ri teachd, agus an ceangal ri co-dhùnaidhean caitheimh air anacladh slàinte a neartachadh airson piseach a thoirt air beatha dhaoine a tha a’ fulang iomallachas agus aonaranachd.**

“Chan e an trioblaid nach eileas a’ tuigse nam pròiseasan no na tha a dhìth airson modailean Leigheas Sòisealta a thoirt gu buil anns a h-uile h-àite. Is e stòrasan a’ cheist agus a bheil sinn a’ tasgadh ann an Leigheas Sòisealta mar ghnìomh susbainteach”. An t-Ollamh Watt, Oilthigh Ghlacshu.²⁴

Rannsachadh

Chuala sinn—

- **Nach eil fios dè cho cumanta ’s a tha iomallachas sòisealta ann an daoine òga agus daoine nas sine ann an Alba**
 - **Gum faodadh barrachd fiosrachaидh air buannachdan Leigheas Sòisealta leasachadh a thoirt air adhart**
 - **Gu bheil feum air rannsachadh airson taic a chuijseachadh san àite cheart agus buaidh a thomhas**
48. Bha iomadh tagradh a’ bruidhinn air mar a tha an sluagh ann an Alba a’ fàs nas sine agus an àireamh mhòr de dhaoine a tha a’ fuireach leotha fhèin, agus tha e

air a thomhas gum meudaich na dhà. Ged nach eil aois agus fuireach nad aonar a' ciallachadh iomallachas sòisealta agus aonaranachd gu cinnteach, bha e follaiseach bhon fhianais gun robh buaidh aca air a' chùis.

49. Rinn grunn thagraidhean luaidh air staitistearachd Aois RA air aonaranachd a bha a' tuairmeas gu bheil 10% de dhaoine thar 65 a' faireachdainn aonaranach, fad na tide no cha mhòr fad na tide. Thuirt Aois Alba gum bi iomallachas ga thomhas tric an àite aonaranachd airson gu bheil sin nas phasa. Fhuair Aois RA cuideachd:

- Gu bheil dàrna leth nan daoine aois 75 no nas sine a' fuireach nan aonar
- Gu bheil 6% de sheann dhaoine nach bi a' fàgail an dachaigh ach uair san t-seachdain no nas lugha
- Gu bheil 17% nach eil a' conaltradh ri teaghlaich, caraidean no nàbaidhean fiù uair san t-seachdain, agus 11% nas lugha na uair sa mhìos
- Gum bi dithis anns gach còignear de sheann dhaoine ann an Alba a tha ag ràdh gur e an seirbhisean a' phrìomh chompanachd aca.

“[...] bha aon de na buill againne a shuidheadh air a' bhus fad an latha a' dol timcheall a' bhaile a chionn nach robh an còrr ann a dhèanadh e le chuid tide agus bha am bus an-asgaidh leis a' chead siubhail.” Natalie Nic Phaidein White, Impact Arts.²⁵

50. Thuirt cuid de thagraidhean gur e comharradh air cho cumanta 's a tha iomallachas sòisealta agus aonaranachd gu bheil iarrtas a' fàs airson seirbhisean càirdeis. Nochd fianais gun robh iomallachas agus aonaranachd a' cur barrachd uallaich air seirbheis na slàinte, nuair a bha daoine a' dol gu dotair teaghlaich no seirbhisean tubaist is èiginn nuair as e aonaranachd a bha dhà-rìribh ceàrr orra. Chuala sinn cuideachd mar a bha pròiseactan is seirbhisean an còmhnaidh a' tachairt air daoine aonaranach. Thuirt Colaiste Rìoghail nan Dotairean Teaghlaich, anns a' phròiseact aca Engaging Community Assets²⁶, gun robh “iomallachas sòisealta na thrioblaid air feadh a' mhòr-chuid de choimhearsnachdan”.
51. Ged a thug an fhianais againn dealbh dhuinn air an t-suidheachadh, bha dìth rannsachaidh a' ciallachadh nach b' urrainn dhuinn fiosrachadh iomlan fhaighinn air cumantas aonaranachd agus iomallachas air feadh na h-Alba. Bha grunn bhuidhnean leithid Colaiste Rìoghail nan Dotairean Teaghlaich, IRISS, Aois RA, an lomairt Cur Às do Aonaranachd, Childline, an NSPCC, Urras Luchd-cùram agus Pàrlamaid Òigridh na h-Alba a stiùir sinn gu rannsachadh ach bha e follaiseach gu bheil cruaidh fheum air tuilleadh obrach gus fuasglaidhean a leasachadh agus ceangal a dhèanamh ri dòigh-obrach ro-chasgach (preventative).

52. Tha sinn den bheachd, ma-thà, gum feumar rannsachadh a dhèanamh gus tomhas cumantas iomallachas sòisealta agus aonaranachd agus na buaidhean air slàinte airson piseach a thoirt gu buil ann an Alba. Tha sinn cuideachd ag aontachadh leis an fhianais bho Aois Alba, gum biodh e feumail dòigh fhaighinn air èifeachdas Leigheas Sòisealta a thomhas agus gum biodh sin na "bhrosnachadh gus barrachd Leigheas Sòisealta a chleachdadh anns na seirbheisean slàinte".²⁷ Tha stèidheachadh cheanglaichean tro rannsachadh deatamach airson dòigh-obrach cho-fhreagrach a thoirt gu buil ann an seirbheisean agus taic a thoirt do atharrachadh. Bheireadh e cuideachd fiosrachadh seachad gus poileasaidhean ann an seirbheisean a leasachadh, le dòigh-obrach nas ionnsaichte ga chleachdadh. Bheireadh dàta air slàinte agus iomallachas sòisealta ceangal ri fiosrachadh air caitheamh air anacladh a bheireadh taic do phoileasaidh agus roi-innleachd.

"Is coltaiche gum feum sinn cuideachd prògram rannsachaidd gus barrachd fhaighinn a-mach mu chumantas aonaranachd agus iomallachas, na daoine as buailtiche a bhith ann an cunnart agus mar sin air adhart. Tha tòrr fhathast ri dhèanamh." Rùnaire Caibineit airson Ceartas Sòisealta, Coimhairsnachdan agus Còraichean Luchd-peinnsein.²⁸

53. **Tha sinn a' moladh gun òrdaich Riaghaltas na h-Alba rannsachadh air cumantas iomallachas sòisealta agus aonaranachd an Alba agus gun comharrach iad na daoine as buailtiche a bhith ann an cunnart bho iomallachas sòisealta agus aonaranachd.**
54. **Tha sinn cuideachd a' moladh gun dèanar rannsachadh gus a' bhuaidh aig iomallachas sòisealta air corp is inntinn a thomhas còmhla ri measadh air buadhan is eòlasan dhaoine mu leigheas sòisealta.**

Còmhdhail

Chuala sinn—

- **Tha còmhdhail sho-ruigsinn deatamach airson dèiligeadh ri iomallachas sòisealta airson sean is òg**
- **Chan eil còmhdhail gu leòr ri fhaighinn, anns a' bhaile no air an dùthaich, airson feumalachdan dhaoine a fhreagrachd**

Comataidh Co-ionnanachd Chothroman

Aois agus lomallachas Soisealta, 5mh Aithisg, 2015 (Seisean 4)

Iomhaighean: Coinneamh na Comataidh Co-ionnanachd Chothroman ann an ìle air 11 Cèitean 2015

55. Thug mòran de na tagraighean sgrìobhte luaidh gun robh dìth còmhdhail a bha so-ruigsinn agus aig prìs reusanta, gu h-àraidh air an dùthaich, na bhacadh mòr air oidhirpean gus dèiligeadh ri iomallachas sòisealta. Bha seo na chùis mhòr do sheann dhaoine agus daoine ciorramach. Anns a h-uile seisean fianais beòil, bhathar a' bruidhinn air cho cudromach 's a bha còmhdhail sho-ruigsinn, shàbhailte gus iomallachas a bhacadh. Dh'inns Còmhdhail Coimhearsnachd dhuinn a chionn nach e riatanas reachdail a th' ann an còmhdhail, seach còmhdhail sgoile, gur e, "còmhdhail airson chùisean sòisealta a' chiad rud a thèid a ghearradh."²⁹
56. Mhìnich grunn luchd-fianais gun robh dìth còmhdhail na bhacadh air ceanganan sòisealta a dhèanamh. Bha seo a' buntainn ri sean is òg, gu h-àraidh air an dùthaich. Chaidh a nochdadadh dhuinn gun robh àite aig còmhdhail phoblach, chan e a-mhàin airson "daoine a għluasad" ach cuideachd mar chothrom do dhaoine conaltradh is ceangal a dhèanamh anns an sgìre aca fhèin.³⁰

"Chan eil a' chòmhdhail a th' ann idir math gu leòr. An-uiridh, bha stòras a bharrachd air a lìbhrigeadh airson còmhdhail coimhearsnachd ach thàinig ceudan de dh'iarrtasan a-steach a bha fada a thuilleadh air na b' urrainn dhan an stòras a fhreagradh. Sheall sin an t-iarrtas mòr a th' ann airson còmhdhail coimhearsnachd. Tha tàrr co-obraichaidh a' tachairt san treas roinn air còmhdhail coimhearsnachd, leithid goireasan a roinn agus mar sin air adhart, ach fhathast, chan eil còmhdhail gu leòr ann airson a h-uile duine." Michelle McCrindle, Food Train.³¹

57. Chuala sinn cuideachd mar a dh'fheumas cuid de dhaoine beagan cuideachaidh còmhla ris a' chòmhdhail m.e. cuideachadh le faighinn a-mach is a-steach do chàr. Gun aire air taic den t-seòrsa seo, cha b' urrainn do na daoine as so-leònte na seirbheisean a chleachdadadh.

58. Tha sinn a' moladh gun obraich Riaghaltas na h-Alba le ùghdarrasan ionadail gus barrachd còmhdhail phoblaich is coimhearsnachd a lìbhrigeadh.
59. Tha sinn a' moladh gum bi poileasaidh còmhdhail na phàirt de roi-innleachd sam bith air iomallachas sòisealta.

“Tha duilgheadas a thaobh chlubaichean lòin agus buidhnean sòisealta—na rudan a bhios a' tachairt ann an coimhearsnachdan fallain, beothail, [...] Faodaidh e a bhith duilich do dhaoine anns na sgìrean dùthchail is iomallach cothrom fhaighinn air na seirbheisean sin a chleachdadadh. Mar sin, chan e dìreach gu bheil feum ann seirbheisean a lìbhrigeadh ach cuideachd dèanamh cinnteach gu bheil còmhdhail ann gus am faigh daoine thuca.” Alison McGrory, Compàrteachas Slàinte Coimhearsnachd Earra-Ghàidheal is Bhòid.³²

Traigheadas

Chuala sinn—

- Tha prìomh àite aig proifeiseantaich taigheadais ann an dèiligeadh ri iomallachas sòisealta
- Tha dealbhadh coimhearsnachd glè chudromach do chùisean iomallachas agus aonaranachd
- Faodaidh daoine iomallachas fhulang ann an dachaighean cùraim agus taigheadas dìonta
- Tha daoine òga ann an cunnart bho iomallachas nuair a thèid iad a dh'fhuireach ann an dachaigh ùr

iomhaighean: Ionad Cùraim Dhiùra

60. Fhuair sinn gun robh taigheadas cudromach air grunn adhbharan. An toiseach, tha deagh chothrom aig an luchd-obrach a tha air thùs chûisean taigheadais a bhith ag aithneachadh iomallachas agus aonaranachd agus is urrainn dhaibh ceangal a dhèanamh eadar daoine agus seirbheisean saor-thoileach.³³ Chuala sinn cuideachd mu sheirbheisean taigheadais a' lìbhrigeadh taic agus tachartasan.
61. Chuala sinn mu aon phròiseact a tha ga lìbhrigeadh ann an taigheadas dionta agus ann an dachaighean cùraim far am biodh muinntir na coimhlearsnachd a' tighinn a-steach. Shaoileadh gun robh an obair seo air leth cudromach airson bacadh a chur air iomallachas. Agus chuala sinn bho Impact Arts gun robh feum ann airson rùm airson seo a dhèanamh.³⁴

"A thaobh cothrom a thoirt do dhaoine dol gu tachartasan sòisealta faisg air an dachaigh, tha na h-àiteachan coitcheann a gheibhear tric ann an taigheadas dionta gu math cudromach. Tha sinn air cluinntinn mu dhroch dhuilgheadasan ann an còmhdailean coimhlearsnachd agus na cnapan-starra a thig an lùib trioblaidean corpora is ceud-fàthan. Mar as sine a dh'fhàssas daoine, is ann as duilge dhaibh a dhol fada agus, air an adhbhar sin, tha e cudromach gum bi àite coitcheann aig luchd-còmhnaidh far am faod iad tachartasan a chur air dòigh agus pàirt a ghabhail còmhla ann an rudan sa bheil ùidh aca. Gun teagamh bu chòir dhuinn beachdachadh air goireas den leithid sin a chumail a' dol." Yvette Burgess, Buidheann Co-òrdanachaidd Taigheadais.³⁵

62. Chaidh a shònachadh dhuinn gum bu chòir taigheadas a bhith na phàirt de phlanadh sgìre fon reachdas air seirbheisean slàinte is sòisealta a chur ri chèile agus chuireadh sinne taic ri seo. Tha sinne den bheachd gum bu chòir comainn taigheadais a thoirt an lùib chòmhraidean is cho-dhùnaidhean air sgàth na h-obrach a tha iad a' dèanamh agus an ceangal a th' aca ris an treas roinn. Bha e cuideachd cudromach gun rachadh cur ris na ceangalan a bh' ann mar-thà. Cuideachd, chòrd an innleachd ann an Siòrrachd Àir a Tuath rinn far a bheil ionad-coinneimh ann an taigheadas dionta agus gu bheil seirbheisean gan leasachadh leis an treas roinn airson nan ionadan sin.³⁶
63. Thogadh an riatanas reachdail airson taigheadas a thabhall air daoine a tha gun dachaigh. Shaoileadh gum bu chòir dòighean dèiligeadh ri iomallachas sòisealta agus aonaranachd a thighinn an lùib taic taigheadais do dhaoine òga gun dachaigh.
64. **Tha sinn a' moladh gum brosnaich Riaghaltas na h-Alba compàirteachasan slàinte agus cùram sòisealta gus beachdachadh air taigheadas agus ceangalan ri proifeiseantaich taigheadais nuair a tha iad a' dealbhadh sheirbheisean.**

65. Tha sinn a' moladh gum beachdaich Riaghaltas na h-Alba air cùisean iomallachas sòisealta agus aonaranachd ann an suidheachaidhean cùraim agus taigheadas dionta mar phàirt de dh'obair roi-innleachd agus iomairt.
66. Gus dèiligeadh ri iomallachas sòisealta agus aonaranachd tha sinn cuideachd a' moladh gun cuir Riaghaltas na h-Alba innleachdas air adhart ann an leasachadh taigheadais san am ri teachd ann an—
- Dealbhadh is suidheachadh
 - Cruth agus togail
 - Modailean còmhnaidh

“Anns na 25 bliadhna agam aig SCVO, bha riamh feum ann amaladh a dhèanamh eadar taigheadas agus leithid cùram coimhearsnachd, cùram slàinte, cùram sòisealta, cùram slàinte is sòisealta agus mar sin air adhart. Tha e riamh air a bhith dulich dhuinn amaladh ceart a dhèanamh air smaoineachadh mu thaigheadas. Air an làimh eile, tha fuasglaidhean innleachdail airson taigheadas rim faighinn. Chan eil gu leòr aca ann, ach tha modailean sàr-mhath ann nach eil a' glasadh seann dhaoine dheth ann an coileanaidhean. Tha modailean cruthachail ann a' cleachdadhbh àiteachan coitcheann is pearsanta ann an dòigh mhath a tha a' cothromachadh gu soirbheachail eadar na dhà. Gu dearbh, feumaidh sinn tuilleadh taigheadas sòisealta a tha freagarrach do sheann dhaoine. Gabhaidh e a dhealbhadh ann an dòigh a chuireas bacadh air fior iomallachas, agus a dh'obraicheas.” Màrtainn Sime, SCVO.³⁷

Teicneòlas

67. Bha aonta anns an fhianais nach urrainn do theicneòlas a bhith a' gabhail àite conaltradhbh eadar dhaoine aghaidh ri aghaidh, airson dhaoine sean no dhaoine òga. Ach chuala sinn, gu h-àraidh bho ACE IT, Caidreabhas Ciorraim Ghlaschu agus Siorrachd Lannraig a Tuath gum bu chòir seirbheisean a bhith ann do dhaoine a tha a' fulang dùnadh a-mach bho ghoireasan didsiteach. Chuala sinn cho feumail 's a tha e do sheann dhaoine a bhith ann an conaltradhbh ri càirdean is luchd-eòlais a tha fada air falbh agus na buannachdan do dhaoine òga a tha a' faighinn eòlas air dhaoine eile air-loidhne.

“Chan e nach eil ùidh aig dhaoine ann an teicneòlas agus meadhanan sòisealta. Nuair a bhruidhneas sinne ri dhaoine, tha iad ag ràdh gu bheil iad a' tuigsinn dùnadh a-mach. Tha iad a' faireachdaiinn air cùl chûisean. Tha a h-uile duine anis eòlach air dhaoine a chleachdas meadhanan sòisealta nam beatha làitheil. Tha e na dhuilgheadas do mhòran mura h-urrainn dhaibh sin a dhèanamh.” Joe McElholm, Siorrachd Lannraig a Tuath.³⁸

68. Shaoil luchd-fianais gum b' urrainnear meadhanan sòisealta agus uidheaman didsiteach eile a chleachdad gus daoine a thoirt an lùib càich agus òigradh a bha air foghlam fhàgail a ruigsinn. Tha Youthlink Alba air obair còmhla ri buidhnean eile gus "prionnsapalan teòmachd dhitsiteach nàiseanta" a dheasachadh airson cleachdaidhean in-ghabhaltach a bhrosnachadh.
69. Chuala sinn cuideachd gu bheil leasachadh ionadan eadar-lìn glè chudromach do dhaoine sean is òg. Tha nas motha is nas motha de sheann dhaoine a' ceangal ris an eadar-lìn agus an cuid chloinne is teaghlaichean, fiù nuair a tha iad fada air falbh. Airson dhaoine òga, chuala sinn gun urrainn do dhaoine a tha a' fulang an iomallachais as miosa fhathast fòraman is lìonraidean a chleachdad gus ceanglaichean a chumail agus gu bheil na meadhanan sòisealta a' lìbhrigeadh grunn cothroman an-asgaidh do bhuidhnean treas roinne. Tha cothroman sòisealta ann cuideachd do dhaoine nuair a chruinnicheas iad gus ionnsachadh mu TF.
70. Faodaidh am fiosrachadh ceart air-loidhne cuideachadh a thoirt do dhaoine nach eil airson a dhol an lùib sheirbheisean. Ged a thogadh seo a thaobh thrioblaidean seann dhaoine, saoilidh sinne gur mathaid gum buineadh e ri daoine òga cuideachd. The sinn ag aontachadh gu bheil e anabarrach cudromach seo a chuimseachadh agus stuthan ionadail a chruthachadh, le fiosrachadh a tha buntainneach agus a rèir an ama, airson cùisean a għluasad air adhart agus planadh airson an ama ri teachd.

"Ged a tha còmhdaileil aig mullach am prìomhachasan, thuirt daoine rinn gun robh cothrom air fiosrachadh air leth cudromach." Sandra Stiùbhart, Caidreabhas Ciorraim Ghlaschu.³⁹

71. **Tha sinn a' moladh gum bi rannsachadh sam bith aig Riaghaltas na h-Alba a' sgrùdad għidha bhuaidhean matha is dona a dh'fhaodadh a bhith aig teicneòlas air dhaione a tha a' fulang iomallachas sòisealta agus aonaranachd.**

Coinneamhan is turasan taobh a-muigh

72. Choinnich sinn ann an Easterhouse an Glaschu agus an īle gus cluinntinn mu chūisean iomallachas sòisealta agus aonaranachd a tha a' toirt buaidh air dhaione anns a' bhaile agus air an dùthaich.

Easterhouse, Glaschu

Ìomhaighean: Comataidh Co-ionnanachd Chothroman ann an Easterhouse, Glaschu air Diluain 16 Màrt 2015

73. Chuala sinn ann an Easterhouse mu obair adhartach gus dèiligeadh ri iomallachas sòisealta a tha seann dhaoine agus daoine òga a' fulang. Bhruidhinn na seirbheisean a tha ag obair le òigridh air feum air cuideachadh bhon choimhearsnachd agus cho cudromach 's a tha cothroman fastaidh do dhaoine òga. Dh'innns Chris Kerr bho FARE nach eil an òigridh as mothà a dh'fheumas cuideachadh a' tighinn gu na clubaichean òigridh agus, air an adhbhar sin, gum bi sgiobannan sràide a' dèanamh na h-obrach.

"Bidh daoine a' strì gus fuireach neo-eisimeileach agus fuireach anns an dachaigh aca fhèin, agus ma tha sin a' ciallachadh nach cuir iad fios air na h-ùghdarrasan, fiù aig àm èiginn, sin na thachras.

Sin an t-adhbhar a tha e air leth cudromach gu bheil sgaoileadh mòr, farsaing aig an treas roinn sa choimhearsnachd. Is urrainn don treas roinn obair timcheall air an roinn phoblaich agus taic a libhrigeadh a tha a' ciallachadh nach tèid daoine a thoirt gu dachaigh càrach". Michelle McCrindle, Food Train.⁴⁰

74. Ann an Easterhouse dh'innns luchd-fianais fhèin dhuinn cho cudromach 's a bha taic airson ceum a ghabhail a-mach à iomallachas agus aonaranachd. Bha pròiseactan mothachail air cho cudromach 's a bha an ìre seo agus mhìnich iad

nach e gum feumadh neach cuideigin còmhla riutha a h-uile turas ach gur mathaid gum biodh taic aig an ìre sin ag atharrachadh am beatha. Tha sinne den bheachd gu bheil seo cudromach, mar a sheall fianais eile, agus gum bu chòir beachdachadh air mar phàirt de obair leasachaидh chuimsichte sam bith a tha ga dhèanamh.

75. Tha cuideachd uallaichean a bharrachd air òigridh ann an Easterhouse a tha a' fàgail mòran a' faireachdann iomallach. Chaith innse dhuinn gun robh cùisean a bharrachd a' cur air cuid de dh'òigridh air sgàth roghainnean a rinn iad fhèin no ginealaich na bu shine san teaghlach a thaobh gabhail gnothach ri gràisgean.⁴¹ Bidh na busaichean poblach a' dol tro dhiofar sgìrean agus a chionn 's gu bheil co-dhiù 13 gràisgean ann am mòr-sgìre Easterhouse, thèid na busaichean tron sgìre aig trì, ceithir no còig gràisgean. Chaith inns dhuinn nach rachadh cuid den òigridh air busaichean mar thoradh air seo, agus mar sin, nach urrainn dhaibh siubhal air bus airson obair fhaighinn. Bhathar a' meas obair thar-ghinealaich cudromach, cho math ri bhith a' dèanamh cheanglaichean do dhaoine de gach aois. Chuala sinn gum bi pàrantan a' leigeil le daoine òga fuireach a-staigh a' cluich gheamannan coimpiutair ùine mhòr airson an cumail air falbh bho na sràidean agus cunnartan eile.⁴²
76. Chuala sinn cuideachd mu cuideigin air an do thachair Recovery Across Mental Health RAMH aig nach robh ceangalan sam bith ris a' mhòr-chomann agus aig nach robh teas no dealan san taigh, agus a dh'fheumadh a bhith ag ithe biadh a lorg e a bha daoine eile air tilgeil air falbh.⁴³ Bha na sgeulachdan seo a' sealltann cho cudromach 's a tha ceangalan coimhairsnachd agus a' chosgais don mhòr-chomann mura tèid dèildeadh ri iomallachas sòisealta agus aonaranachd.

Ìle agus Diùra

77. Thog na coinneamhan againn an Ìle cùisean coltach ris an fheadhainn a nochd ann an seiseanan fianais eile. Ach, bha cuid de thrioblaid an Ìle co-cheangailte ri bhith a' fuireach ann an àite cho iomallach, suideachadh a chuir na cùisean sin am meud. Bha seo fior a thaobh còmhdbhail, taigheadas agus teicneòlas. Ach, air an làimh eile, bha iomadh cùis far an robh daoine a' cuideachadh a chèile airson gun robh an sluagh beag agus bannan coimhairsnachd nas làidire. Bha proifeiseantaich eòlach air a chèile agus bha conaltradh làidir eatorra. Bha seo gu h-àraighe fior ann an ceangalan eadar proifeiseantaich slàinte is obair-shòisealta, a' gabhail a-steach dotairean teaghlach, agus chuala sinn gun robh coinneamhan conaltraidh seachdaineil gam meas mar cothrom co-ionnan airson an luchd-obrach gu lèir a bha a' gabhail páirt.⁴⁴
78. Bha còmhdbhail air a lùghdachadh airson gun chailleadh bus a' phuist agus nach robh còmhdbhail phoblach sam bith ann Didòmhnaich no fada san fheasgar. Shaoil luchd-fianais gum bu chòir coimhead ri seo tron fhòram còmhdbhail ionadail gus am faigheadh seann dhaoine a dhol gu coinneamhan le seirbheisean agus

faighinn a-mach don choimhairsnachd. Fhuair sinn fiosrachadh mionaideach air na bacaidhean a tha fa-near do sean is òg air sgàth dìth còmhdhail. Mar eisimpleir, chan urrainn do dhaoine òga taobh a-muigh nam bailtean meadhanach coinneachadh rin caraidean. Chuala sinn gun robhas a' co-roinn cleachdadhbhusaichean agus còmhdhail ach bha e follaiseach gun robh taic a bharrachd a dhìth.

79. Chùm sinn cèilidh an ìle le cuideachadh bho Chlub Cèilidh Chille Mheinidh, buidheann a bhios a' cumail chèilidhean gu cunbalach gus cothrom a thoirt do muinntir an àite an tàlantan a thaisbeanadh, daoine a thoirt còmhla agus bacadh a chur air iomallachas sòisealta. Chaighd innse dhuinn leis na daoine fhèin na dùblain a bha romhpa san eilean agus anns a' chruinneachadh fiosrachaидh neo-fhoirmeil againn bha mòran cuideam ga chur air còmhdhail do thachartasan agus clubaichean. Chuala sinn cuideach mun bhuaidh a bh' aig cosgaisean connaidh agus cosgaisean beatha.

Iomhaighean: Chùm a' Chomataidh Co-ionnanachd Chothroman cèilidh an ìle, le cuideachadh bho Chlub Cèilidh Cille Mheinidh air Didòmhnaich 10 Cèitean 2015

80. Chaidh taic taigheadais an ìle a thogail ann am fianais fhoirmeil agus bha e follaiseach gun robh an taic seo a' leigeil le proifeiseantaich oidhirpean sùbailte, smaoineachail a dhèanamh airson daoine a chumail nan dachaighean fhèin.

"Tha còmhdbail an seo gu mòr an eisimeil a' chàir chun na h-ìre gur mathaid nach fhaigh thu a-mach idir as aonais. Uaireannan tha staid slàinte dhaoine a' ciallachadh nach fhaod cead dràibhidh a bhith aca tuilleadh, rud a dh'fhaodadh fior dhroch bhuaidh a thoirt air am beatha. Chi thu atharrachadh a' tighinn air duine mura faigh iad a-mach às an taigh." Lloyd Wells, Sgioba Obair-shòisealta Coitcheann ìle is Dhiùra.⁴⁵

81. Chuala sinn mu dìth taigheadais fhreagarrach san eilean do dhaoine sean is òga agus gu bheil taighean gan cumail airson mèl làithean-saora ag adhbharachadh dìth thaighean do mhuinntir an eilein. Bha sinn an dòchas tadhal air ionad cùram innleachdach an Diùra a dh'fhaicinn dhuinn fhìn ciamar a bha an t-ionad a' gabhail cùram de sheann dhaoine agus ag obair an lùib na coimhairsnachd cuideachd. Gu mi-fhortanach cha b' urrainn dhuinn a dhol tarsainn a Dhiùra air sgàth na droch thìde agus, an àite sin, chuala sinn fianais fhoirmeil bho Neach-cathrach an Ionaid an ath-latha. Tha sinn air fiosrachadh mun ionad cùram a chur mar Phàipear-taice don aithisg seo airson gu bheil e na eisimpleir air dè ghabhas dèanamh agus a' bhuanachd don choimhairsnachd gu lèir nuair a tha sgeama taigheadais ga chleachdad mar àite-coinneimh coimhairsnachd.

"Chaidh Ionad Cùram Dhiùra a stèidheachadh airson dèiligeadh ri fìor thrioblaid aonaranachd agus iomallachas am measg seann dhaoine agus daoine ciorramach san eilean. 'S e glè bheag còmhdbail a th' ann. Ann an coimhairsnachd cho sgapte far nach bi daoine a' dràibheadh, cha mhòr gu bheil cothrom sam bith aig daoine na seirbheisean uile a chleachdad.

Thòisich sinn am pròiseact ann an 1996. Bhon àm sin, tha fìor dheagh bhuaidh air a bhith aig an ionad, agus faodaidh seann dhaoine pàirt a ghabhail ann an tachartasan sòisealta, a dhol gu clionaigean gu cunbalach, dol a choimhead air an dotair, measgachadh le daoine den aois aca fhèin agus le daoine òga. Tha an t-ionad a' cur fàilte air a h-uile buidhinn. Tha buidheann màthar is pàiste againn, buidheann ealain is mar sin air adhart. Tha e cuideachd a' toirt taigheadas dionta reusanta do dhaoine nach dèan an gnothach nan aonar." Seonag Richardson, Buidheann Ionad Cùram Dhiùra.⁴⁶

82. Bha eadar-lòn mi-earbsach ga mheas na dhuilgheadas mòr an ìle, a' cuingealachadh obair phroifeiseantaich agus a' cur bacadh air obair-gnothaich agus cleachdaidhean sòisealta leithid còmhradh air-loidhne agus meadhanan sòisealta.

“Le bhith a’ toirt eòlas TF do dhaoine agus sealltainn dhaibh mar a chleachdas iad Facebook agus ionadan mheadhanan sòisealta eile, tha sinn gan cuideachadh a bhith a’ faireachdann nas ceangailte ris a’ choimhearsnachd agus teaghach air tìr-mòr no caraidean nach bi iad a’ faicinn tric.” Catriona Wells, Timebank.⁴⁷

83. Chuir fianais a chualas air ìle taic ri beachd Aois Alba gu bheil “iomadh duine a’ feuchainn rin leigheas fhèin le deoch làidir”. Thuit Lloyd Wells, ceannard sgioba obair-shòisealta coitcheann ìle agus Diùra gu bheil grunn fhireannach a tha nan aonar agus gun dad a nì iad, “agus mar as trice bidh iad a’ tionndadh chun na dibhe”. Tha sinne den bheachd gu bheil seo a’ cur ris chòisean argamaid airson rannsachadh air cumantas is buaidhean slàinte iomallachas sòisealta agus aonaranachd.
84. Chuala sinn cuideachd, mar a chuala sinn ann an seisean fianais na bu tràithe⁴⁸, cho cudromach ’s a bha e dèligeadh ri burraidheachd san sgoil gus iomallachas sòisealta a bhacadh ann an daoine òga agus faodaidh seo a bhith na dhùbhlann gu h-àraighe ann an coimhearsnachdan beaga.

Co-ionnanachd

Tha inbhich LGBT nas sine mòran nas buaitliche fuireach nan aonar, a bhith air an sgaradh bhon teaghach, gun clann aca, gun dàimh gaoil aca le duine riamh, is dòcha, agus dh’fhaodte gu bheil iad glè iomallach bho theaghach is coimhearsnachd. Grace Cardozo, LGBT plus.⁴⁹

“Tha roinnean eadar-dhealaichte ann an seirbheis na slàinte tric a’ cur fios oirnn agus iad iomagaineach mu dìth eadar-obrachadh le coimhearsnachdan mion-chinnidhean thar caochladh raon poileasaidh.” Danny Boyle BEMIS.⁵⁰

85. Bu chòir co-ionnanachd fhighe a-steach do dh’obair sam bith a nì Riaghaltas na h-Alba. Bu chòir an rannsachadh a tha sinn a’ moladh barrachd fiosrachaidh a thoirt còmhla air ciamar a tha iomallachas a’ toirt buaidh air daoine anns gach feart dìonta. A thuilleadh air sin, thogadh na puingean a leanas san fhianais—
 - Bu chòir beachdachadh air na duilgheadasan àraighe a tha daoine sean is òg bhon choimhearsnachd LGBT a’ fulang mar phàirt de roi-innleachd sam bith
 - Tha seirbheisean a bhios a’ dèanamh cheangalan ri raon choimhearsnachdan, a’ gabhail a-steach mion-chinnidhean, air leth cudromach
 - Ma tha fireannaich dol a bhith air am meas co-ionnan a thaobh cheangalan, feumaidh seirbheisean is buidhnean beachdachadh dè as fheàrr a

dh'obraigheas dhaibh. Tha sinn air cluinntinn gu bheil e cudromach ùidh fhireannach a thogail tro chuspairean 's a bheil ùidh aca an cumantas ri daoine eile

- Feumaidh daoine de gach seòrsa a bhith a' faireachdainn gu bheil iad a' dèanamh feum agus bhiodh prògraman obrach saor-thoileach, gu h-àraidh do dhaoine òga agus daoine a tha dìreach air an dreuchd a leigeil seachad, nan ceum air adhart
- Tha obair eadar-ghinealach cudromach a thaobh dèiligeadh ri stereotaidhpean agus ceanglaichean a dhèanamh

Co-dhùnadh

86. Bha sinn pròiseil cluinntinn bho Aois Alba gur e rannsachadh na Comataidh seo air Aois is Iomallachas Sòisealta a' cheud den t-seòrsa riamh. Bha sinn fortanach cluinntinn bho dhaoine dìcheallach bho air feadh na h-Alba a bha a' feuchainn ri cùisean iomallachas sòisealta agus aonaranachd a thogail agus dèiligeadh riutha.
87. Chaidh innse dhuinn gu bheil ceuman tràthha air leth cudromach airson cuideachadh dhaoine a tha fo bhuaidh aonaranachd a bhith a' dèanamh cheangalan. Bha an obair a b' fheàrr a chuireadh far comhair a' cuideachadh dhaoine leis na ciad cheuman sin. Feumaidh leasachadh poileasaidh èifeachdach sùim a ghabhail air cho cudromach 's a tha a' phriomh ìre seo agus leigeil le seirbheisean càirdeis agus pròiseactan eile taic a thoirt do dhaoine gus a bhith a' dèanamh am beatha fhèin nas fheàrr.
88. Tha sinne den bheachd gu dèan dòigh-obrach chuimsichte le Riaghaltas na h-Alba còmhla ris a chompàirticean diofar mòr agus tha sinn a' coimhead air adhart ri cluinntinn ciamar a thèid dèiligeadh ris na cùisean a thogadh san aithisg againne gus piseach a thoirt air beatha dhaoine a tha fo bhuaidh iomallachas sòisealta agus aonaranachd.

Ceangalan ri fianais

13 Samhain 2014 (Fianais Buidseit – An t-Ollamh Mercer)

<http://www.scottish.parliament.uk/parliamentarybusiness/report.aspx?r=9625>

5 Màrt 2015

<http://www.scottish.parliament.uk/parliamentarybusiness/report.aspx?r=9825>

16 Màrt 2015

<http://www.scottish.parliament.uk/parliamentarybusiness/report.aspx?r=9871>

26 Màrt 2015

<http://www.scottish.parliament.uk/parliamentarybusiness/report.aspx?r=9885>

2 Giblean 2015

<http://www.scottish.parliament.uk/parliamentarybusiness/report.aspx?r=9904>

23 Giblean 2015

<http://www.scottish.parliament.uk/parliamentarybusiness/report.aspx?r=9918>

Comataidh Co-ionnanachd Choithroman

Aois agus lomallachas Soisealta, 5mh Aithisg, 2015 (Seisean 4)

11 Cèitean 2015

<http://www.scottish.parliament.uk/parliamentarybusiness/report.aspx?r=9941>

4 Ògmhios 2015

<http://www.scottish.parliament.uk/parliamentarybusiness/ormain.aspx>

Geàrr-chunntas fianais sgrìobhte

http://www.scottish.parliament.uk/S4_EqualOpportunitiesCommittee/Inquiries/summary_of_evidence.pdf

Pàipear-taice A

4mh Coinneamh, 2015 (Seisean 4), Diardaoin 5 Màrt 2015

Aois agus Iomallachas Sòisealta: Ghabh a' Chomataidh fianais bho—
Anela Anwar, Ceannard Phròiseactan, Roshni;
Susan Hunter, Àrd Oifigear Poileasaidh is Rannsachaidh, YouthLink Alba;
Brandi Lee Lough Dennell, Leas-stiùiriche Poileasaidh, Òigridh LGBT Alba;
Kayleigh Thorpe, Manaidsear Iomairtean is Poileasaidh, ENABLE Alba;
Agus an uair sin bho—
Pauline Nic an t-Saoir, Oifigear Pàrlamaideach is Poileasaidh, Coimiseanair
Cloinne is Òigridh na h-Alba;
Dàibhidh Milliken, Stiùiriche Alba, Home-Start;
Heather Noller, Oifigear Pàrlamaideach is Poileasaidh, Urras Luchd-cùraim
Alba.

Fianais sgrìobhte

- [Urras Luchd-cùraim Alba \(300KB pdf\)](#)
- [Urras Luchd-cùraim Alba fianais a bharrachd \(382KB pdf\)](#)
- [ENABLE Alba \(485KB pdf\)](#)
- [Òigridh LGBT Alba \(306KB pdf\)](#)

5^{mh} Coinneamh, 2015 (Seisean 4), Diluain 16 Màrt 2015

Aois agus Iomallachas Sòisealta: Ghabh a' Chomataidh fianais bho—
Chris Kerr, Manaidsear Taice is Leasachadh Coimhearsnachd, FARE;
Michelle McCrindle, Ceannard, Food Train;
Stephen McLellan, Ceannard, RAMH;
Pauline Smith, Ceannard, Urras Coimhearsnachd Connect;
Sandra Stuart, Manaidsear Leasachaidh, Caidreabhas Ciorraim Ghlaschu
(GDA).

Fianais sgrìobhte

- [Food Train \(160KB pdf\)](#)
- [Food Train fianais a bharrachd \(142KB pdf\)](#)
- [RAMH \(96KB pdf\)](#)
- [RAMH fianais a bharrachd \(198KB pdf\)](#)

6^{mh} Coinneamh, 2015 (Seisean 4), Diardaoin 26 Màrt 2015

Aois agus Iomallachas Sòisealta: Ghabh a' Chomataidh fianais bho—
Vivien Moffat, Manaidsear Prògram, Institiùd airson Rannsachadh agus
Innleachdas ann an Seirbheisean Sòisealta (IRISS);

Màrtainn Sime, Ceannard, Comhairle Albannach airson Buidhnean Saor-thoileach (SCVO);
Glenda Watt, Co-òrdanaiche, Seanadh Seann Daoine na h-Alba (SOPA);
Derek Young, Oifigear Poileasaigh, Aois Alba.

Fianais sgriobhte

- [Institiùd airson Rannsachadh agus Innleachdas ann an Seirbheisean Sòisealta \(IRISS\) \(312KB pdf\)](#)
- [Aois Alba \(262KB pdf\)](#)

7th Coinneamh, 2015 (Seisean 4), Diardaoin 2 Giblean 2015

Aois agus Iomallachas Sòisealta: Ghabh a' Chomataidh fianais bho—
Laura Alcock-Ferguson, Stiùiriche, Iomairt Cur Às do Aonaranachd;
Danny Boyle, Oifigear Pàrlamaideach is Poileasaigh, BEMIS;
Grace Cardozo, Ard Stiùiriche, LGBT Plus;
Sandra Clements, Ceannard, CACE;
Sheila Fletcher, Oifigear Leasachaiddh Lìonraidh, Comann Còmhdaile
Coimhearsnachd (CTA);
Natalie NicPhaidein White, Manaidsear Leasachaiddh is Co-chomhairleachaidh,
Impact Arts;
Karen Nicoll, Àrd Oifigear, Pròiseact Stiùridh Siorrachd Obar Dheadhain;
Jenny Ridge, Ceannard agus Stiùiriche, ACE IT;
Liz Watson, Ceannard, Lìonraidhean Caidreachais.

Fianais sgriobhte

- [Pròiseact Stiùridh Siorrachd Obar Dheadhain \(130KB pdf\)](#)
- [AceIT \(140KB pdf\)](#)
- [AceIT fianais a bharrachd \(477KB pdf\)](#)
- [AceIT fianais a bharrachd \(417KB pdf\)](#)
- [Lìonraidhean Caidreachais \(524KB pdf\)](#)
- [CACE Seann Daoine Beatha Bheothail \(142KB pdf\)](#)
- [Iomairt Cur Às do Aonaranachd \(462KB pdf\)](#)
- [Comann Còmhdaile Coimhearsnachd \(181KB pdf\)](#)
- [Impact Arts \(594KB pdf\)](#)
- [LGBT Plus \(121KB pdf\)](#)

8th Coinneamh, 2015 (Seisean 4), Diardaoin 23 Giblean 2015

Aois agus Iomallachas Sòisealta: Ghabh a' Chomataidh fianais bho—
Yvette Burgess, Stiùiriche Aonaid, Aonad Cothroim Taic Taigheadais,
Buidheann Co-òrdanachaiddh;
Sine Kellock, Ceannard Eadar-amail Poileasaigh Sòisealta, Comhairle Lodainn
an Iar;

Joe McElholm, Manaidshear Sheirbheisean Seann Dhaoine, Seirbheis Taigheadais is Obair-shòisealta Siorrachd Lannraig a Tuath; Dàibhidh Rowland, Ceannard Seirbheis, Slàinte is Cùram Coimhersnachd, Compàirteachas Slàinte is Cùram Slàinte Siorrachd Àir a Tuath; Graham Watt, Ollamh Leigheas Teaghlaich, Oilthigh Ghlaschu

Fianais sgriobhte

- [Buidheann Co-òrdanachaидh Taigheadais \(218KB pdf\)](#)
- [Comhairle Siorrachd Àir a Tuath \(153KB pdf\)](#)
- [Compàirteachas Slàinte is Cùram Slàinte Siorrachd Lodainn an Iar \(194KB pdf\)](#)

9^{mh} Coinneamh, 2015 (Seisean 4), Diardaoin 11 Cèitean 2015

Aois agus Iomallachas Sòisealta: Ghabh a' Chomataidh fianais bho— Alison McGrory, Prionnsapal Leasachadh Slàinte, Compàirteachas Slàinte Coimhersnachd Earra-Ghàidheal is Bhòid; Lorraine Paterson, Manaidshear Sgìre NHS, Meadhan Earra-Ghàidheal, Cinn-tìre is Ìle, NHS na Gàidhealtachd; Anne Tait, Àrd Nurs Stiùiridh Coimhersnachd, Banaltramas Sgìre, NHS Na Gàidhealtachd; Lloyd Wells, Ceannard Sgioba Obair-shòisealta Coitcheann Ìle & Diùra; Agus an uair sin bho— Màiri NicCuaig, Neach-cathrach, Iomairt Òigridh Ìle & Diùra; Petra Pearce, Manaidshear, Comhairle Seirbhuis Shaor-thoileach Ìle & Diùra (IJCVS); Seonag Richardson, Neach-cathrach, Buidheann Ionad Cùraim Dhiùra; Katherine Wells, Oifigear Neart Coimhersnachd, Timebank.

Fianais sgriobhte

- [NHS Earra-Ghàidheal is Bhòid \(246KB pdf\)](#)

11^{mh} Coinneamh, 2015 (Seisean 4), Diardaoin 4 Ògmhios 2015

2. Aois agus Iomallachas Sòisealta: Ghabh a' Chomataidh fianais bho— Ailig Neil, Rùnaire Caibineit airson Ceartas Sòisealta, Choimhersnachdan agus Còraichean Luchd-peinnsein, Riaghaltas na h-Alba; Trevor Owen, Manaidshear Poileasaidh Chòraichean Daonna, Riaghaltas na h-Alba; Ròinn Co-ionnanachd, Còraichean Daonna agus an Treas Ròinn.
3. Aois agus Iomallachas Sòisealta: Beachdachaidh a' Chomataidh air fianais a chualas.

12^{mh} Coinneamh, 2015 (Seisean 4), Diardaoin 18 Ògmhios 2015

Aois agus lomallachas Sòisealta (priobhaideach): Dh'aontaich a' Chomataidh ri cruth agus prìomh chuspairean na dreachd aithisg aca.

16^{mh} Coinneamh, 2015 (Seisean 4), Diardaoin 24 Sultain 2015

Aois agus lomallachas Sòisealta (priobhaideach): Bheachdaich a' Chomataidh air an dreachd aithisg aca air Aois agus lomallachas Sòisealta.

17^{mh} Coinneamh, 2015 (Seisean 4), Diardaoin 1 Dàmhair 2015

Aois agus lomallachas Sòisealta (priobhaideach): Bheachdaich a' Chomataidh air ath-sgrìobhadh air an dreachd aithisg aca. Dh'aontachadh ri atharrachaidhean, agus fhuair an aithisg aonta airson foillseachadh.

Pàipear-taice B

Fianais sgrìobhte

- [Abbeyfield Alba \(293KB pdf\)](#)
- [ACVO TSI \(80KB pdf\)](#)
- [AdvoCard Luchd>tagraidh Coitcheann \(174KB pdf\)](#)
- [Advocard Luchd>tagraidh Coitcheann, Luchd-cleachdaidh na Gàidhealtachd \(HUG\) \(211KB pdf\)](#)
- [Comhairle Aonghais \(68KB pdf\)](#)
- [Tagradh sgrìobhete gun urra 1 \(197KB pdf\)](#)
- [Companaidh Còmhdaill Coimhearsnachd Bhàideanach is Srath Spè \(167KB pdf\)](#)
- [Crois Dhearg Bhreatainn \(337KB pdf\)](#)
- [Capability Alba \(163KB pdf\)](#)
- [Luchd-cùraim Alba \(210KB pdf\)](#)
- [Luchd-cùraim Alba fianais a bharrachd\(340KB pdf\)](#)
- [Ionad Feabhas do Chlann ann an Cùram \(CELCIS\) \(353KB pdf\)](#)
- [Cliabh, Cridhe is Stròc Alba \(227KB pdf\)](#)
- [Clann an Alba \(136KB pdf\)](#)
- [Comhairle Baile Dhùn Èideann, Comhairle Bhuidhnean Saor-thoileach na h-Alba agus Ionad Luchd-saor-thoileach Dùn Èideann \(325KB pdf\)](#)
- [Conaltradh ri Seann Dhaoine \(181KB pdf\)](#)
- [Cunningham, S \(4KB pdf\)](#)
- [Cyrenians \(247KB pdf\)](#)
- [Down's Syndrome Alba \(221KB pdf\)](#)
- [LGBT Plus Dhùn Phris is Ghallghaidhealaibh \(121KB pdf\)](#)
- [Compàirteachas Slàinte is Cùram Sòisealta Siorrachd Àir an Ear \(187KB pdf\)](#)
- [Seirbheis Mathas Chloinne Chomhairle Lodainn an Ear \(201KB pdf\)](#)
- [CHCP Siorrachd Raoin Friù an Ear \(92KB pdf\)](#)
- [Ionad Eric Liddell \(66KB pdf\)](#)
- [Measadh Taice Alba \(ESS\) \(181KB pdf\)](#)
- [Frank, M \(121KB pdf\)](#)
- [get2gether \(151KB pdf\)](#)
- [Ionad airson Slàinte Sluaigh Ghlaschu \(289KB pdf\)](#)
- [Comhairle Baile Ghlaschu \(162KB pdf\)](#)
- [Comann Mathas Seann Dhaoine Ghlaschu \(65KB pdf\)](#)
- [GMB Alba \(137KB pdf\)](#)
- [Seirbheis Madainn Mhath \(479KB pdf\)](#)

-
- [Caidreabhas Slàinte is Cùram Sòisealta Alba \(344KB pdf\)](#)
 - [Health in Mind \(121KB pdf\)](#)
 - [Healthy Valleys \(193KB pdf\)](#)
 - [In-ghabhaltas Alba \(340KB pdf\)](#)
 - [Urras Leasachaidd Coimhearsnachd Inbhir Chluaidh \(216KB pdf\)](#)
 - [Buidheann Luchd-còmhnaidh Jamieson Court agus Buidheann Luchd-còmhnaidh agus Luchd-gabhaltais \(162KB pdf\)](#)
 - [Kinnaird, A. \(1561KB pdf\)](#)
 - [Slàinte is Mathas LGBT \(314KB pdf\)](#)
 - [Pròiseact Comann Seann Dhaoine Lightburn \(L.E.A.P.\) \(219KB pdf\)](#)
 - [Living it Up - NHS 24 \(570KB pdf\)](#)
 - [Taic Aillse Mhic a' Mhaolain \(169KB pdf\)](#)
 - [Marikar Bawa, Dr F L \(122KB pdf\)](#)
 - [McCarthy & Stone \(210KB pdf\)](#)
 - [Lionraidd Slàinte Inntinn Mòr-sgìre Għlaschu \(144KB pdf\)](#)
 - [Ionad Coimhearsnachd Merkinch \(155KB pdf\)](#)
 - [Miller, C \(24KB pdf\)](#)
 - [NHS Siorrachd Àir agus Arain \(299KB pdf\)](#)
 - [NHS Dhùn Phris agus Ghallgħaidhealaibh \(366KB pdf\)](#)
 - [Compàrteachas Bacadh Fèin-mhurt Taobh Sear Għlaschu \(444KB pdf\)](#)
 - [Seirbheisean Ceud-fàthā an Ear Thuath \(223KB pdf\)](#)
 - [Comann Nàiseanta airson Bacadh Droch Dhiol Chloinne \(NSPCC\) \(397KB pdf\)](#)
 - [Ionad Rannsachaidh OPENspace \(224KB pdf\)](#)
 - [Fòram Co-ionnanachd Arcaibh \(170KB pdf\)](#)
 - [Outside the Box \(191KB pdf\)](#)
 - [Parkinson's RA \(238KB pdf\)](#)
 - [Paths For All \(185KB pdf\)](#)
 - [Daoine an Toiseach \(Alba\) \(86KB pdf\)](#)
 - [Comann Seirbheis Shaor-thoileach Pheairt agus Chinn Rois \(PKAVS\) \(357KB pdf\)](#)
 - [Urras Leasachaidd Pilmeny \(308KB pdf\)](#)
 - [PLUS Pheairt is Chinn Rois \(175KB pdf\)](#)
 - [Comann Taigtheadais Queens Cross \(367KB pdf\)](#)
 - [RCGP \(146KB pdf\)](#)
 - [RCGP fianais a bharrachd \(2.04MB pdf\)](#)
 - [RCGP fianais a bharrachd \(287 KB pdf\)](#)
 - [Rock Trust \(98KB pdf\)](#)
 - [Roncone, M \(7KB pdf\)](#)
 - [Comhairle na h-Alba airson Choimhearsnachdan lùdhach \(297KB pdf\)](#)
 - [Pàrlamaid Òigrídh na h-Alba \(199KB pdf\)](#)
 - [Pròiseact an Luchd-stiùiridh \(125KB pdf\)](#)
 - [The Silver Line \(377KB pdf\)](#)
 - [Comhairle Siorrachd Lannraig a-Deas \(172 KB pdf\)](#)

- [Comann an Stròc \(84KB pdf\)](#)
- [TrueCall \(262KB pdf\)](#)
- [Oilthigh Ghlaschu \(238KB pdf\)](#)
- [Up-2-Us \(221KB pdf\)](#)
- [Iomairt Shaor-thoileach Siorrachd Raoin Friù an Ear \(139KB pdf\)](#)
- [Obair Shaor-thoileach Alba \(149KB pdf\)](#)
- [VOX \(212KB pdf\)](#)
- [Comhairle Siorrachd Dhùn Bhreatainn an lar \(153KB pdf\)](#)
- [Westhill Men's Shed \(455KB pdf\)](#)
- [Westhill Men's Shed fianais a bharrachd \(611KB pdf\)](#)
- [Who Cares? Alba \(326KB pdf\)](#)
- [Whyte, R \(8KB pdf\)](#)
- [WithAlba \(202KB pdf\)](#)
- [YouthLink Alba \(388KB pdf\)](#)

¹ Comataidh Co-ionnanachd Chothroman, *Aithisg Oifigeil*, 26 Màrt 2015, Col 17

Comataidh Co-ionnanachd Chothroman

Aois agus lomallachas Soisealta, 5mh Aithisg, 2015 (Seisean 4)

-
- ² Comataidh Co-ionnanachd Chothroman, *Aithisg Oifigeil*, 26 Màrt 2015, Col 23
³ Comataidh Co-ionnanachd Chothroman, *Aithisg Oifigeil*, 23 Giblean 2015, Col 4
⁴ CACE Seann Dhaoine, Beatha Bheothail, Tagradh Sgriobhte, td 3
⁵ Comataidh Co-ionnanachd Chothroman, *Aithisg Oifigeil*, 26 Màrt 2015, Col 13
⁶ Comataidh Co-ionnanachd Chothroman, *Aithisg Oifigeil*, 16 Màrt 2015, Col 40
⁷ Comataidh Co-ionnanachd Chothroman, *Aithisg Oifigeil*, 23 Giblean 2015, Col 7
⁸ Comataidh Co-ionnanachd Chothroman, *Aithisg Oifigeil*, 16 Màrt 2015, Col 39
⁹ IRISS, Tagradh Sgriobhte, td 2
¹⁰ Comataidh Co-ionnanachd Chothroman, *Aithisg Oifigeil*, 16 Màrt 2015, Col 4
¹¹ Iomairt Cur Às do Aonaranachd, Tagradh Sgriobhte, td 7
¹² Comataidh Co-ionnanachd Chothroman, *Aithisg Oifigeil*, 23 Giblean 2015, Col 33
¹³ Comataidh Co-ionnanachd Chothroman, *Aithisg Oifigeil*, 23 Giblean 2015, Col 31
¹⁴ Comataidh Co-ionnanachd Chothroman, *Aithisg Oifigeil*, 5 Màrt 2015, Col 19
¹⁵ Comataidh Co-ionnanachd Chothroman, *Aithisg Oifigeil*, 23 Giblean 2015, Col 19
¹⁶ Comataidh Co-ionnanachd Chothroman, *Aithisg Oifigeil*, 5 Màrt 2015, Col 18
¹⁷ Comataidh Co-ionnanachd Chothroman, *Aithisg Oifigeil*, 5 Màrt 2015, Col 33
¹⁸ Comataidh Co-ionnanachd Chothroman, *Aithisg Oifigeil*, 26 Màrt 2015, Col 21
¹⁹ Comataidh Co-ionnanachd Chothroman, *Aithisg Oifigeil*, 16 Màrt 2015, Col 8
²⁰ Food Train, Tagradh Sgriobhte, td 3
²¹ RCGP, Tagradh Sgriobhte, td 4
²² Comataidh Co-ionnanachd Chothroman, *Aithisg Oifigeil*, 23 Giblean 2015, Col 6
²³ Comataidh Co-ionnanachd Chothroman, *Aithisg Oifigeil*, 23 Giblean 2015, Col 5
²⁴ Comataidh Co-ionnanachd Chothroman, *Aithisg Oifigeil*, 23 Giblean 2015, Col 17
²⁵ Comataidh Co-ionnanachd Chothroman, *Aithisg Oifigeil*, 2 Giblean 2015, Col 22
²⁶ Comataidh Co-ionnanachd Chothroman, *Fianais Sgriobhte*, td 1
²⁷ Comataidh Co-ionnanachd Chothroman, *Aithisg Oifigeil*, 26 Màrt 2015, Col 11
²⁸ Comataidh Co-ionnanachd Chothroman, *Aithisg Oifigeil*, 4 Òg-mhìos 2015, Col 6
²⁹ Comataidh Co-ionnanachd Chothroman, *Aithisg Oifigeil*, 2 Giblean 2015, Col 28
³⁰ Comataidh Co-ionnanachd Chothroman, *Aithisg Oifigeil*, 26 Màrt 2015, Col 16
³¹ Comataidh Co-ionnanachd Chothroman, *Aithisg Oifigeil*, 26 Màrt 2015, Col 17
³² Comataidh Co-ionnanachd Chothroman, *Aithisg Oifigeil*, 11 Cèitean 2015, Col 3
³³ Comataidh Co-ionnanachd Chothroman, *Aithisg Oifigeil*, 23 Giblean 2015, Col 6
³⁴ Comataidh Co-ionnanachd Chothroman, *Aithisg Oifigeil*, 2 Giblean 2015, Col 8
³⁵ Comataidh Co-ionnanachd Chothroman, *Aithisg Oifigeil*, 23 Giblean 2015, Col 24
³⁶ Comataidh Co-ionnanachd Chothroman, *Aithisg Oifigeil*, 23 Giblean 2015, Col 10
³⁷ Comataidh Co-ionnanachd Chothroman, *Aithisg Oifigeil*, 26 Màrt 2015, Col 23
³⁸ Comataidh Co-ionnanachd Chothroman, *Aithisg Oifigeil*, 23 Giblean 2015, Col 26
³⁹ Comataidh Co-ionnanachd Chothroman, *Aithisg Oifigeil*, 16 Màrt 2015, Col 21
⁴⁰ Comataidh Co-ionnanachd Chothroman, *Aithisg Oifigeil*, 16 Màrt 2015, Col 25
⁴¹ Comataidh Co-ionnanachd Chothroman, *Aithisg Oifigeil*, 16 Màrt 2015, Col 35
⁴² Comataidh Co-ionnanachd Chothroman, *Aithisg Oifigeil*, 16 Màrt 2015, Col 20
⁴³ Comataidh Co-ionnanachd Chothroman, *Aithisg Oifigeil*, 16 Màrt 2015, Col 27 agus 28
⁴⁴ Comataidh Co-ionnanachd Chothroman, *Aithisg Oifigeil*, 11 Cèitean 2015, Col 7
⁴⁵ Comataidh Co-ionnanachd Chothroman, *Aithisg Oifigeil*, 11 Cèitean 2015, Col 4
⁴⁶ Comataidh Co-ionnanachd Chothroman, *Aithisg Oifigeil*, 11 Cèitean 2015, Col 30
⁴⁷ Comataidh Co-ionnanachd Chothroman, *Aithisg Oifigeil*, 11 Cèitean 2015, Col 45
⁴⁸ Comataidh Co-ionnanachd Chothroman, *Aithisg Oifigeil*, 5 Màrt 2015
⁴⁹ Comataidh Co-ionnanachd Chothroman, *Aithisg Oifigeil*, 2 Giblean 2015, Col 10
⁵⁰ Comataidh Co-ionnanachd Chothroman, *Aithisg Oifigeil*, 2 Giblean 2015, Col 15

